

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของ
กองบัญชาการกองทัพไทย

โดย

พลตรี ภาณุศิลป์ กลั่นเสนาะ
รองผู้บัญชาการศูนย์รักษาความปลอดภัย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการ
กองทัพไทย

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลตรี ภาณุศิลป์ กลั่นเสนาะ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โดยใช้วิธีการประเมินผลรูปแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ทั้งด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านการผลิต (Product Evaluation) และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของกองบัญชาการกองทัพไทย ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยนำการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษา โรงเรียนรักษาความปลอดภัย หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ และนายทหารนักเรียนที่กำลังศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำนวน ๘๖ คน วิธิดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ LSD ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ มากกว่า ๔๕ ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประสบการณ์ มากกว่า ๑๕ ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายทุกด้านอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ พบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะจากการวิจัยต้องมีการพัฒนาโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรเน้นการคิดวิเคราะห์และการประมาณการณ์ คัดเลือกผู้เรียน จำนวนผู้ประสานงาน มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาต่อจำนวนที่นั้งศึกษาตามหลักสูตร ปรับปรุงการแจ้งผลการประเมินและระยะเวลาการศึกษาให้ทราบอย่างรวดเร็ว ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์บริการ เมื่อนักเรียนจบการศึกษาต้องสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการข่าวกรอง การแก้ปัญหาทางทหาร ให้คำแนะนำ ทางยุทธศาสตร์ในด้านการข่าวกรองในทุกระดับ

คำนำ

การจัดทำเอกสารวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลตรี ภาณุศิลป์ กลั่นเสนาะ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖ โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการจดบันทึกข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ ที่อยู่ในโรงเรียนศูนย์รักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย และนำมารวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการประเมินหลักสูตร เอกสารหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของโรงเรียนรักษา ความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย เอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาทางทหาร และสถาบันการศึกษาภายนอกกระทรวงกลาโหม โดยนำข้อมูลที่ได้มาร้อยเรียงกันเพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอและเหมาะสม จนทำให้เอกสารวิจัยฉบับนี้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้การพัฒนาหลักสูตรยังต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ การศึกษาเอกสารวิจัยจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์และตรงกับความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยฉบับดังกล่าวจะมีส่วนช่วยผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มองเห็นประเด็นที่ควรนำไปพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

พลตรี

(ภาณุศิลป์ กลั่นเสนาะ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
ข้อตกลงเบื้องต้น	๓
สมมติฐานของการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓
หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของ โรงเรียนรักษาความปลอดภัย	
ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย (รร. รปภ. สรภ. บก. ทท.)	๓
แนวคิดเรื่องหลักสูตร	๑๑
การพัฒนาหลักสูตร	๒๐
การประเมินหลักสูตร	๒๕
รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP (CIPP Model)	๒๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๕
สรุป	๔๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๑
วิธีดำเนินการวิจัย	๔๑
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตัวแปรและการวัดตัวแปร	๔๑
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๒
การทดสอบเครื่องมือวิจัย	๔๓
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๔
การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๔๗
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๔๗
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์	๕๐
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์	๖๐
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๖๔
สรุปผล	๖๔
อภิปรายผล	๖๗
ข้อเสนอแนะ	๗๐
บรรณานุกรม	๗๒
ภาคผนวก	๗๖
ประวัติย่อผู้วิจัย	๘๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๓-๑	ตัวแปรและการวัดตัวแปร	๔๒
๔-๑	จำนวนและร้อยละจำแนกตามเพศ	๔๓
๔-๒	จำนวนและร้อยละจำแนกตามอายุ	๔๘
๔-๓	จำนวนและร้อยละจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาสูงสุด	๔๘
๔-๔	จำนวนและร้อยละจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	๔๕
๔-๕	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้านบริบท	๕๐
๔-๖	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้านปัจจัยนำเข้า	๕๓
๔-๗	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	๕๕
๔-๘	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้านผลผลิต	๕๗
๔-๙	เรียงลำดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์	๕๕
๔-๑๐	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์จำแนกตามเพศ	๖๐
๔-๑๑	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์จำแนกตามอายุ	๖๑
๔-๑๒	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์จำแนกตามวุฒิการศึกษา	๖๒
๔-๑๓	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	๖๓

๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

๒ - ๑ การประเมินตามรูปแบบ CIPP MODEL

๓๐

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์โลกปัจจุบันระบบข้อมูลข่าวสาร INFORMATION TECHNOLOGY (IT) มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อหน่วยงานทุกหน่วยภาคส่วน โดยเฉพาะในด้านการทหาร การข่าวกรอง ถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีระบบการข่าวกรองที่ดีกว่า ย่อมจะได้รับความช่วยเหลือ รัทธาธรรมานุญาแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ หมวด ๕ มาตรา ๗๗ กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณาการแห่งเขต อำนาจอธิปไตย และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยจำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ และ พ.ร.บ. จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ ศูนย์รักษาความปลอดภัยมีหน้าที่ปฏิบัติการด้านการข่าวของทหาร ผลิต และกระจายข่าวสาร สนับสนุน ให้ผู้บังคับบัญชาและหน่วยต่างๆ ให้ได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็วและทันเวลา สนับสนุนงานด้านการรักษาความปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อถวายความปลอดภัยให้แก่องค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ตลอดจนดำเนินการศึกษาด้านการข่าวกรอง และในเรื่องการรักษาความปลอดภัย

ศูนย์รักษาความปลอดภัยจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยจัดตั้งเป็นสำนักงานรักษาความปลอดภัยขึ้นตรงต่อกองทัพบก ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีการจัดการปรับปรุงกองบัญชาการทหารสูงสุดใหม่ มีการเปลี่ยนชื่อจากสำนักงานศูนย์รักษาความปลอดภัยเป็นศูนย์รักษาความปลอดภัย ขึ้นตรงต่อสำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้รับมอบภารกิจให้เป็นองค์กรรักษาความปลอดภัยฝ่ายทหาร ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีการปรับปรุงการจัดกองบัญชาการทหารสูงสุด โดยให้ศูนย์รักษาความปลอดภัยเป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งประกาศตามราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๗ ตอนที่ ๑๖๕ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๓ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ศูนย์รักษาความ

พลอดกัยเป็นส่วนราชการในการปฏิบัติการขึ้นตรงต่อกองบัญชาการกองทัพไทย ศูนย์รักษาความปลอดภัยมีหน่วยขึ้นตรง ระดับกอง ๑๒ กอง และโรงเรียนรักษาความปลอดภัย มีหน้าที่ในการฝึกและศึกษาด้านการข่าว ตลอดจนฝึกสอนเจ้าหน้าที่ในการใช้เครื่องมือเทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติการของศูนย์รักษาความปลอดภัย โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งมีหน้าที่ผลิต และให้การฝึกศึกษาอบรมในด้านการข่าวกรองในระดับสูงแก่ข้าราชการทหาร ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในด้านการข่าวกรอง และการรักษาความปลอดภัย

จุดมุ่งหมายของงานข่าวกรองยุทธศาสตร์ เพื่อให้ผู้ศึกษานำความรู้พื้นฐานมาเป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายและแผนการทางการทหารของต่างชาติ โดยมุ่งพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของชาติ การวางแผนและวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ความต้องการข่าวกรองยุทธศาสตร์ จุดอ่อนแหลมและหนทางปฏิบัติที่น่าจะเป็นของต่างชาติ บทบาทของข่าวกรองยุทธศาสตร์สำคัญอย่างยิ่งในการเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง และทันเวลาต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย แผน และเพื่อการป้องกันประเทศและรักษาผลประโยชน์ของชาติโดยเป็นงานที่ต้องกระทำโดยต่อเนื่อง ทั้งในยามสงบและยามสงคราม ดังนั้นการได้มาซึ่งข่าวกรองยุทธศาสตร์จึงมีความยากลำบากนานัปการ จำเป็นต้องสร้างเสริมด้านวิชาการ และทักษะให้แก่บุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านข่าวกรองยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เป็นหลักสูตรในด้านการข่าวกรองของกองบัญชาการกองทัพไทยในระดับสูง เป็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับองค์ประกอบทางยุทธศาสตร์ เพื่อทราบถึงขีดความสามารถ จุดอ่อน หรือความล่อแหลมต่ออันตรายตลอดจนหนทางปฏิบัติที่น่าจะเป็นไปได้ ซึ่งจะต้องนำผลมาใช้ในการวางแผน และกำหนดนโยบายแห่งชาติ แต่เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวนี้ได้ผลิตนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๐๕ รวม ๔๖ รุ่น และได้ทำการปรับปรุงเนื้อหาวิชาการในหลักสูตร เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๒ จนถึงปัจจุบันยังไม่ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาทางวิชาการ มีแต่เพียงนโยบายผู้บัญชาการโรงเรียนรักษาความปลอดภัยโดยให้อาจารย์ประจำหลักสูตรสัมมนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาเนื้อหาทางวิชาการให้ทันสมัย ประกอบกับผลของการสัมมนาหลักสูตรหลังจากจบการศึกษาของนายทหารนักเรียนทั้งสองรุ่นที่ผ่านมา (รุ่น ๔๕ และรุ่น ๔๖) พบปัญหาในระบอบการบริหารจัดการศึกษา และบุคคลากรทางการศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โดยยังไม่เคยมีผู้วิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรนี้เลย ตั้งแต่ได้รับอนุมัติให้เปิดการศึกษาซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองซิพพ์ (CIPP.MODEL) มาใช้กับการประเมิน

หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โดยใช้วิธีการประเมินผลรูปแบบ ซิพพี โมเดล (CIPP Model) ทั้งด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านการผลิต (Product Evaluation)

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของกองบัญชาการกองทัพไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบจำลองการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ มาทำการประเมินหลักสูตรทั้ง ๔ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านการผลิต (Product Evaluation)

ขอบเขตด้านประชากร จะใช้ประชากรเป้าหมายในการวิจัย เฉพาะนายทหารนักเรียนหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ และนักศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว รุ่นที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่นที่ ๔๗ จำนวน ๘๖ คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ว่าในสภาพปัจจุบันเมื่อสถานการณ์ทุก ๆ ด้านมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แล้วหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ในมุมมองของผู้สำเร็จการศึกษา มีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด และหากมีการ

ปรับปรุงให้ทันสมัย จะมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทของกองทัพ และหน่วยงานราชการพลเรือน สภาความมั่นคงแห่งชาติ และสำนักข่าวกรองแห่งชาติ

สมมติฐานการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสภาพการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โดยใช้วิธีการประเมินผลรูปแบบ ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ทั้งด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านการผลิต (Product Evaluation) เพื่อนำไปพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

๒. ได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย ให้มีมาตรฐานและทันสมัย

คำจำกัดความ

หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย เปิดการศึกษามีระยะเวลาการศึกษา ๖ เดือนหรือประมาณ ๒๔ สัปดาห์

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียน การสอน การวัดผลประเมินผลและอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลง

- หลักสูตรนี้จะมีผลกระทบกระเทือนทางด้านความคิด และความรู้สึคนักคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
- การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน การรวบรวมการวิเคราะห์ และการแปลผล เพื่อนำ ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจของ การดำเนินงาน หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โรงเรียนรักษา ความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย
- การประเมินด้านสภาพแวดล้อม หรือประเมินบริบท (Context Evaluation) หมายถึง การประเมินความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบาย จุดมุ่งหมายหลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ โครงสร้าง หลักสูตรหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โรงเรียน รักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย
- การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) หมายถึง การประเมินความพร้อมของหน่วย ที่จะดำเนินการ ประเมิน หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความ ปลอดภัยให้ได้ผลดีที่สุด ได้แก่ บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์
- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) หมายถึง การประเมินระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการ ดำเนินงานหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความ ปลอดภัย ด้านการวางแผน เพื่อเตรียมดำเนินการตาม แผน การประเมินผล การรายงานผล
- การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) หมายถึง การประเมินผลที่ได้จบหลักสูตรข่าวกรองทาง ยุทธศาสตร์ โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษา ความปลอดภัย ไปแล้ว จำนวน ๓ รุ่น คือ รุ่นที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่นที่ ๔๗

นายทหารนักเรียน

หมายถึง นายทหารชั้นสัญญาบัตร ยศตั้งแต่ พ.ต. น.ต. หรือเทียบเท่า หรือนายตำรวจชั้นยศตั้งแต่ พ.ต.ต. หรือเป็นข้าราชการพลเรือนระดับ ๕ ขึ้นไป

ผู้สำเร็จการศึกษา ฯ

หมายถึง ผู้ที่เข้ารับการศึกษานิติศาสตร์ ฯ และผ่านตามเกณฑ์ที่หลักสูตร ฯ กำหนด

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ในหัวข้อเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของ โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย (รร. รปภ. ศรภ. บก. ทท.)

๑. **หลักสูตรและเหตุผล** เป็นหลักสูตรข่าวกรองในสถานการณ์ข่าวของ บก. ทท. ระดับสูง สนับสนุนทั้งทางทหารและพลเรือน เป็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับองค์ประกอบทางยุทธศาสตร์ เพื่อทราบขีดความสามารถ จุดอ่อน หรือความล่อแหลมต่ออันตราย ตลอดจนหนทางปฏิบัติที่น่าจะเป็นไปได้ ซึ่งจะต้องนำผลผลมาใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในระดับชาติต่อไป

๒. จุดมุ่งหมาย

๒.๑ ให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่ผู้เข้ารับการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ สามารถดำเนินการรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า เพื่อผลิตรายงานข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ตลอดจนการจัดทำประมาณการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในระดับสูงของชาติ ทั้งในทางทหารและพลเรือน

๒.๒ ให้การศึกษาทางด้านข่าวกรองทางยุทธศาสตร์แก่ข้าราชการ ซึ่งทางราชการมีแผนจะส่งไปปฏิบัติหน้าที่ในสายการทูต ณ ต่างประเทศ

๓. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษา

๓.๑ เป็นนายทหารสัญญาบัตร ยศตั้งแต่ พ.ต., น.ต. หรือเทียบเท่า และรับเงินเดือน น. ๒ ชั้น ๕ ขึ้นไป หรือเป็นนายตำรวจยศตั้งแต่ พ.ต.ต. หรือเป็นข้าราชการพลเรือน ระดับ ๕ ขึ้นไป

๓.๒ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง
ดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเหล่าชั้นนายพันหรือเทียบเท่า

๓.๒.๒ สำเร็จการศึกษาหลักสูตร ข้าราชการชั้นต้น ซึ่งเป็นหลักสูตรหลักใน
สายวิทยาการข้าราชการของ บก. ทหารสูงสุด หรือของเหล่าทัพ

๓.๒.๓ เป็นผู้ที่ได้รับการบรรจุเป็นอาจารย์ของ รร.รบก.ศรภ.บก. ทท.

๓.๒.๔ เป็นผู้ที่เคยได้รับการบรรจุให้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายอำนวยการในระดับ
ไม่ต่ำกว่ากรมมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี

๓.๓ มีความรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ในเกณฑ์ที่สามารถใช้
การได้

๓.๔ ผ่านการตรวจสอบความไว้วางใจให้เข้าถึงชั้นความลับ ไม่ต่ำกว่าชั้น “ลับมาก”

๓.๕ มีอายุไม่เกิน ๕๔ ปี มีสุขภาพดี ไม่มีอุปสรรคต่อการศึกษา

๔. ระยะเวลาการศึกษา ประมาณ ๖ เดือน หรือ ๒๔ สัปดาห์

๕. วิธีดำเนินการศึกษา

๕.๑ การบรรยาย

๕.๑ การสัมมนา

๕.๑ การฝึกปฏิบัติ

๖. การดูงานหรือทัศนศึกษา

๖.๑ ชมกิจการในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ๕ แห่ง

๖.๒ รวบรวมข้อมูลยุทธศาสตร์ในส่วนภูมิภาคทั้ง ๔ ภาค ๒๑ วัน

๖.๓ รวบรวมข้อมูลในต่างประเทศ (ภูมิภาคอาเซียน) ๗ วัน

๗. ภาควิชา/หมวดวิชา/หัวข้อวิชา

๗.๑ ภาควิชาความรู้ทั่วไป

๗.๑.๑ หมวดเทคโนโลยีทั่วไป

๗.๑.๑.๑ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต

๗.๑.๑.๒ เทคโนโลยีการใช้ข้อมูลระยะไกล

๗.๑.๑.๓ เทคโนโลยีการบินและอวกาศ

๗.๑.๑.๔ เทคโนโลยีทางการทหารและสงครามอิเล็กทรอนิกส์

- ๓.๑.๒ หมวดบริหาร
 - ๓.๑.๒.๑ หลักการบริหารทั่วไป
 - ๓.๑.๒.๒ การบริหารทรัพยากร
 - ๓.๑.๒.๓ การจัดและการดำเนินงานของฝ่ายอำนวยการ
 - ๓.๑.๒.๔ หลักการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน
- ๓.๑.๓ หมวดลัทธิการเมือง
 - ๓.๑.๓.๑ ลัทธิการเมืองทั่วไป
 - ๓.๑.๓.๒ วิวัฒนาการทางการเมืองระหว่างประเทศ
 - ๓.๑.๓.๓ แนวโน้มทางการเมืองในอนาคต
 - ๓.๑.๓.๔ การเมืองกลุ่มรัฐอิสลาม
- ๓.๑.๔ หมวดกิจการระหว่างประเทศ
 - ๓.๑.๔.๑ กฎหมายระหว่างประเทศ
 - ๓.๑.๔.๒ เทคนิคและการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
 - ๓.๑.๔.๓ องค์การระหว่างประเทศ
 - ๓.๑.๔.๔ องค์การพัฒนาเอกชน
 - ๓.๑.๔.๕ หลักปฏิบัติทางการทูต
 - ๓.๑.๔.๖ การทูตทหาร
- ๓.๑.๕ หมวดวิชาบังคับ
 - ๓.๑.๕.๑ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
 - ๓.๑.๕.๒ ปัญหาสิ่งแวดล้อม
 - ๓.๑.๕.๓ ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศ
 - ๓.๑.๕.๔ ปัญหาโรคร้ายแรง
 - ๓.๑.๕.๕ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด
 - ๓.๑.๕.๖ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์
 - ๓.๑.๕.๗ วิวัฒนาการกองทัพไทย
 - ๓.๑.๕.๘ จริยธรรม คุณธรรม
 - ๓.๑.๕.๙ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๓.๑.๖ หมวดการบรรยายพิเศษ
 - ๓.๑.๖.๑ การใช้ห้องสมุด
 - ๓.๑.๖.๒ การบรรยายสรุป

- ๗.๑.๖.๓ การประชุม
- ๗.๑.๖.๔ การสัมมนา
- ๗.๑.๖.๕ อาณาเขตทางทะเล ปัญหาทะเลจีนใต้ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ๗.๑.๖.๖ หลักการวิเคราะห์วิจารณ์
- ๗.๑.๖.๗ การระดมสรรพกำลัง
- ๗.๑.๖.๘ การต่อต้านการก่อการร้ายสากล
- ๗.๑.๖.๙ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแก้ปัญหาเกี่ยวกับ
- ความมั่นคง
- ๗.๑.๖.๑๐ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่และมิติการบริหารจัดการ
- ๗.๑.๖.๑๑ การแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้
- ๗.๑.๖.๑๒ ปัญหาความมั่นคงตามชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
- ๗.๑.๖.๑๓ ภาวะการณ์เป็นผู้นำที่มีต่อความมั่นคงของชาติ
- ๗.๑.๖.๑๔ หลักการเขียนหนังสือราชการ
- ๗.๒ ภาควิชายุทธศาสตร์
- ๗.๒.๑ หมวดวิชาความรู้ทั่วไปทางยุทธศาสตร์
- ๗.๒.๒ หมวดพลังอำนาจของชาติ
- ๗.๒.๓ หมวดยุทธศาสตร์
- ๗.๓ ภาควิชาข่าวกรองทางยุทธศาสตร์
- ๗.๓.๑ หมวดองค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์
- ๗.๓.๒ หมวดอิทธิพลของข่าวกรองยุทธศาสตร์ที่มีต่อความมั่นคงของชาติ
- ๗.๓.๓ หมวดการบริหารข่าวกรองทางยุทธศาสตร์
- ๗.๓.๔ หมวดการวิจัย และประมาณการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์
- ๗.๓.๕ หมวดหน่วยงานข่าวกรองทางยุทธศาสตร์
- ๗.๓.๕.๑ หน่วยข่าวกรองในประเทศ
- ๗.๓.๕.๒ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- ๗.๓.๖ การดูงาน และการนำเสนอข้อมูลทางยุทธศาสตร์

๗.๔ ภาคธุรกิจ

๗.๔.๑ พิธีเปิด- ปิดการศึกษา

๗.๔.๒ การปฐมนิเทศ

๗.๔.๓ สอบ

๗.๔.๔ การยิงปืน

๗.๔.๕ เวลาผู้บังคับบัญชา

๘. การประเมินผล

โรงเรียนรักษาความปลอดภัย จัดให้มีการประเมินเพื่อวัดผลการศึกษา และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินกระทำใน ๔ ลักษณะคือ

๘.๑ การประเมินนายทหารนักเรียน โรงเรียนรักษาความปลอดภัย จะประเมินนายทหารนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนรักษาความปลอดภัยและอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มตบแต่งของหลักสูตร

๘.๒ การประเมินหลักสูตร โรงเรียนรักษาความปลอดภัย จะจัดทำเป็นแบบการประเมิน เพื่อให้ให้นายทหารนักเรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นในการประเมินหลักสูตรในช่วงท้ายหลักสูตร เพื่อที่จะได้ทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ และนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๘.๓ การประเมินอาจารย์ที่มาบรรยาย โรงเรียนรักษาความปลอดภัย จะแจกใบประเมินอาจารย์ก่อนการบรรยาย ทุกครั้งและให้นักศึกษาทุกคนส่งผลการประเมิน โดยตรงต่อนายทหารกำกับหลักสูตรหรือผู้ช่วยนายทหารกำกับหลักสูตรเมื่อเปลี่ยนวิชาการบรรยาย

๘.๔ การประเมินเพื่อติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา โรงเรียนรักษาความปลอดภัย จะส่งแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา ของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนรักษาความปลอดภัย ไปแล้ว เพื่อขอทราบคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ว่าตรงตามความต้องการของ โรงเรียนรักษาความปลอดภัย และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อไป

แนวคิดเรื่องหลักสูตร

๑. ความหมายของหลักสูตร

ในการจัดการศึกษาที่จะบรรลุเป้าหมายได้นั้น ต้องอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องมือ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ถ้าปราศจากหลักสูตรการจัดการศึกษาจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็น

โครงสร้างกำหนดไว้ว่าจะให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม หลักสูตร เป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นรูปแบบของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรอีกด้วย ดังคำกล่าวของนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและความสำคัญที่สอดคล้องและแตกต่างกันดังนี้

ฉลองรัฐ ศรีปรีชา (๒๕๔๕ : ๘) กล่าวว่า เดิมหลักสูตรหมายถึงวิชาต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาในแต่ละระดับชั้น มีการกำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชา อัตราเวลาเรียน แต่ปัจจุบันความหมายของหลักสูตรกว้างกว่าเดิม คือหมายถึงมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดการพัฒนาทุกด้าน

สงบ ลักษณ์ะ (๒๕๔๐) ได้กล่าวไว้ว่า “หลักสูตร คือมวลประสบการณ์ทั้งมวลที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระเบียบที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีความสามารถทางทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติอันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร”

คำว่า “หลักสูตร” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒๕๔๖) ให้ความหมายว่า หมายถึง ประมวลวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใด อย่างหนึ่ง

ธีราร บัวศรี (๒๕๔๒) กล่าวว่า “หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้”

นอกจากนี้ มาเรียม นิลพันธุ์ (๒๕๕๓ : ๖) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรในทำนองเดียวกันว่า หลักสูตร คือ แผน โครงการ หรือมวลประสบการณ์ ที่ออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อกำหนด จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง กิจกรรม และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เกิดความคิดและเรียนรู้ เจตคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตน รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความหมายของหลักสูตรดังได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการ หรือโครงการ หรือแนวทางให้ปฏิบัติ ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อจัดให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการในด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา และทักษะต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ทุกประการ โดยหลักสูตรที่จัดทำขึ้นจะประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของแต่ละวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

๒. ความสำคัญของหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (๒๕๓๕ : ๑๐-๑๒) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกสาขาวิชา หลักสูตรจะระบุสิ่งที่คาดหวังจะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ตามต้องการ หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนกับพิมพ์เขียวของแปลนบ้านที่ใช้ในการสร้างบ้าน มีการแสดงถึงโครงสร้างหรือองค์ประกอบของบ้าน เช่น พื้น เสา หน้าต่าง ประตู โครงหลังคา ฯลฯ รูปแบบของบ้านในพิมพ์เขียวจึงเป็นภาพรวมของสิ่งที่เรามุ่งหวังหรือจุดหมายปลายทาง (The Ends) ของสิ่งที่เราต้องการ ส่วนการสอนเป็นกระบวนการหรือวิธีการ (The Means) ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายหรือจุดประสงค์ตามที่หลักสูตรได้ระบุไว้ ผู้สอนต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการสอนโดยศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วนำไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติ หรือการสอน เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้ (เป็นขั้นการนำหลักสูตรไปใช้) การสอนจึงเปรียบได้กับกระบวนการก่อสร้าง ช่างก่อสร้าง (ซึ่งเปรียบได้กับผู้สอน) ต้องอาศัยแปลนบ้านในการก่อสร้าง หรืออาจจะเปรียบเทียบหลักสูตรเป็นเสมือนกับแผนที่เดินเรือ ซึ่งแสดงเส้นทางและทิศทางที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทางที่เราต้องการ ผู้สอนเปรียบเสมือนกับต้นเรือต้องอาศัยแผนที่เดินเรือเพื่อช่วยในการจับเรือและนำทาง ดังนั้นกับต้นเรือจึงต้องอ่านแผนที่เดินเรือซึ่งเปรียบเสมือนหลักสูตรให้เข้าใจก่อนว่าต้องการไปไหน ไปทำไม และไปอย่างไร รวมทั้งต้องรู้วิธีการจับเรือ ซึ่งหมายถึงการสอน อมรวิรัช นาคกรรพ (๒๕๓๐ : ๑๐๖-๑๑๖) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีจะต้องไม่บั่นทอนความงอกงามทางจริยธรรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะต้องกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีลักษณะเป็นชุมชนแห่งวิชาความรู้ สามารถชี้ทางแก้ปัญหาให้ผู้อื่นได้ ตลอดจนมีความรู้กว้างขวางปรับตัวเข้ากับงานที่หลากหลายได้สรุปไว้ว่าความสำคัญของหลักสูตรเปรียบเสมือนแผนแม่บทที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓. องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรจะต้องมีรายละเอียดที่จำเป็น ซึ่งจะสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจและนำไปใช้ได้จากการศึกษาเอกสารพบว่าองค์ประกอบที่จำเป็นของหลักสูตรได้มีผู้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

สังัด อุทรนันท์ (๒๕๓๒ : ๑๘๒) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรที่ดีควรประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ คือ ๑. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร ๒. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ ๓. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ ๔. การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ๕. การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการในชุมชน ๖. การประเมินผล

บราวแชมป์ (Beauchamp, ๑๙๗๕ : ๑๐๗-๑๐๘ อ้างถึงใน สัจด์ อุทรานันท์, ๒๕๓๒) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ คือ ๑.เนื้อหาสาระ ๒.จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ ๓.แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้สอน ๔.การประเมินผล

วิชัย วงษ์ใหญ่ (๒๕๔๐ : ๖๐) ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบของหลักสูตรเป็นสิ่งกำหนดแนวคิด ระบบ และความสอดคล้องของเอกสารหลักสูตรและการสอน และเป็นส่วนหนึ่งของตัวแบบการพัฒนาหลักสูตรด้วย

ทาบา (Taba, ๑๙๖๒ : ๔๒๒ อ้างถึงใน จูติมา นิตกรวรากุล, ๒๕๕๓ : ๓๐) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรทั้งหลายจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน ๔ ประการคือ

๑. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา หมายถึง ความต้องการของหลักสูตร ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนรู้ว่าจะสอนเนื้อหาอะไร สอนแก่ใคร ทำไม่จึงสอน มีความประสงค์อะไร จะใช้วิธีการใดสอน และจะทำการประเมินผลอย่างไร

๒. เนื้อหาของหลักสูตร หมายถึง สาระของความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชานั้น ๆ ซึ่งจะเป็นรายละเอียดที่จะนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการของหลักสูตร

๓. กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การแปลจุดหมายของหลักสูตรไปสู่การสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรที่กำหนด โดยการใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ มีคุณสมบัติตามหลักสูตร

๔. การประเมินผล คือ การบวนการที่ทดสอบและแสดงให้ทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่ โดยให้จุดมุ่งหมายเป็นแนวทางของการประเมินผล เพื่อให้ได้ผลออกมาปรับปรุงการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการดำเนินการอื่น ๆ

สรุปองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน

๔. ลักษณะของหลักสูตร

ลักษณะของหลักสูตร หมายถึง รูปแบบของหลักสูตรที่เกิดจากการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมประสบการณ์

สัจด์ อุทรานันท์ (๒๕๓๒ : ๕๒ – ๕๓) ได้จัดลักษณะของหลักสูตรไว้ดังนี้

๔.๑ หลักสูตรที่มีลักษณะยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Design focused on Individual Interest and Needs) มีลักษณะดังนี้คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะเน้นการ

พัฒนาตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เนื้อหาสาระและการจัด เนื้อหาจะมีความยืดหยุ่นมาก การจัดประสบการณ์ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้ประสานงานมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การประเมินผลมุ่งที่การพัฒนาของตัวผู้เรียน

๔.๒ หลักสูตรที่มีลักษณะยึดกิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลัก (Design focused on Social Activities and Problems) มีลักษณะคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งที่การวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการจำเป็นและมุ่งสร้างมนุษยสัมพันธ์และเจตคติที่ดีในการทำงานร่วมกัน เนื้อหาสาระและการจัดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสังคมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เนื้อหามีลักษณะเป็นบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพของกิจกรรมและปัญหาในชุมชน การจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงในการแก้ปัญหาของสังคม การประเมิน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกและใช้เครื่องมือประเมินผล การประเมินผลจะเน้นที่ความสามารถในการสร้างสรรค์สังคม ความสามารถรวมพลังทำงาน และการปรับปรุงคุณภาพชีวิต

๔.๓ ลักษณะหลักสูตรที่ยึดทักษะกระบวนการเป็นหลัก (Design Focused on Processes Skills) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งเน้นความสามารถในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาสาระและการจัด จัดเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตการจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นกระบวนการปฏิบัติที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงครูมีบทบาทเป็นผู้ประสานการประเมินผล เน้นที่การประเมินกระบวนการปฏิบัติ

๔.๔ ลักษณะหลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก (Designs Focused on Specific Competencies) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งเน้นความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาสาระและการจัด จัดเนื้อหาเป็นระบบข้อมูล มีการกำหนดความรู้เรียงลำดับจากพื้นฐานไปสู่เนื้อหาที่ลึกซึ้ง การจัดประสบการณ์ จัดประสบการณ์ตามลำดับจากความรู้พื้นฐาน เน้นการฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ โดยมีความรู้เป็นรากฐานของการฝึกปฏิบัติ ครูเป็นเพียงผู้ประสานงานและตรวจสอบสมรรถภาพของผู้เรียน การประเมินผล ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

๔.๕ ลักษณะหลักสูตรมนุษยนิยม (Humanistic Design) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนค้นพบตัวเองและมีความเป็นอิสระ เนื้อหาสาระ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตความเป็นอยู่และจัดในลักษณะบูรณาการ การจัดประสบการณ์ ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้และได้สำรวจตัวเอง ผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

๔.๖ ลักษณะหลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum) หลักสูตรบูรณาการ คือ หลักสูตรที่โครงสร้างของเนื้อหาวิชามีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) คือ มีการผสมผสานอย่างกลมกลืนของความรู้เรื่องต่าง ๆ องค์กรประกอบของการเรียนรู้ทุกด้าน (ได้แก่ พุทธ พิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย) และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นสหวิทยาการด้วยในหลักสูตรบูรณาการเนื้อหาวิชาจะมีลักษณะเป็นหัวข้อกิจกรรมหรือหัวข้อปัญหา ซึ่งการผสมผสานเชื่อมโยงเพื่อหาความรู้จะต้องพยายามให้เกิดบูรณาการในลักษณะดังต่อไปนี้ทุกลักษณะ คือ

๔.๖.๑ บูรณาการระหว่างความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ หมายความว่า เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับนั้น ผู้เรียนจะต้องมีวิธีการหรือกระบวนการที่จะได้รับความรู้นั้น ๆ อย่างชัดเจน

๔.๖.๒ บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ หมายความว่า การเกิดความรู้ใด ๆ นั้นจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องเกิดความรู้สึก เช่น ความตระหนักรู้ในประโยชน์หรือ คุณค่าของรู้นั้น

๔.๖.๓ บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ หมายความว่า เมื่อผู้เรียนได้รับความรู้ ใดๆ จะต้องก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตามรู้นั้น ๆ ด้วย

๔.๖.๔ บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในวิถีชีวิตของผู้เรียน หมายความว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ป็นอยู่ในวิถีชีวิตหรือนำสิ่งที่ป็นอยู่ มีอยู่ในวิถีชีวิตมาให้เรียน

๔.๗ หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competency – based Curriculum) หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ เป็นหลักสูตรที่กำหนดความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษาไว้เป็นเกณฑ์ ซึ่งจะสอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการของวัยในแต่ละระดับการศึกษา ทักษะและความสามารถในแต่ละระดับจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยที่ทักษะและความสามารถในเบื้องต้นจะเป็นฐานสำหรับการเพิ่มพูนทักษะและความสามารถต่อไป หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการคือ

๔.๗.๑ กำหนดทักษะและความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนโดยอาศัยหลักการของทฤษฎีพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้ไว้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน

๔.๗.๒ ทักษะและความสามารถเหล่านั้นย่อมเกิดขึ้นเร็ว – ช้า ต่างกันในแต่ละด้านหรือแต่ละคน ดังนั้นลักษณะของหลักสูตรจึงแบ่งเป็นช่วงชั้นเพื่อให้เป็นช่วงเวลาของการพัฒนาให้ถึงเกณฑ์มาตรฐาน

๕. องค์ประกอบของหลักสูตร เป็นเครื่องชี้แนวทางของหลักสูตร ดังนั้นในการสร้างหลักสูตร จึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเป็นสำคัญ โดยทั่วไปองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย ความมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอนและการบริหาร การประเมินผล วิจัย แหวนเพชร (๒๕๓๐ : ๓๐ – ๓๑) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย

๑. ความมุ่งหมาย (Curriculum objectives) เป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรนั้นว่าเมื่อผู้เรียนผ่านประสบการณ์แล้วผู้เรียนจะเกิดอะไร การกำหนดความมุ่งหมายต้องให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และคำนึงถึงการพัฒนาของผู้เรียนด้วย

๒. เนื้อหา (Curriculum Contents) เป็นส่วนที่ได้เลือกสรรเนื้อหาสาระความรู้ ประสบการณ์มาจัดรวมเรียงลำดับไว้เพื่อที่ว่าเมื่อผู้เรียนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว จะพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งใจไว้

๓. กระบวนการเรียนการสอนและการบริหาร (Method and Organization) เป็นส่วนที่ว่าด้วยการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนำวิธีการสอบแบบต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับวัยและเนื้อหา รวมทั้งการจัดและบริหารหลักสูตรด้วย ซึ่งจะทำให้หลักสูตรใช้ได้สัมฤทธิ์ผล

๔. การประเมินผล (Evaluation) หลักสูตรต้องมีการประเมินผลเพราะทำให้ทราบว่าประสิทธิภาพของการเรียนหรือหลักสูตรนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งการประเมินผลนั้นต้องขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ๆ ด้วย

บุญชม ศรีสะอาด (๒๕๔๕ : ๑๑ – ๑๖) ที่กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน ๔ องค์ประกอบ คือ จุดประสงค์ สาระความรู้ ประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยองค์ประกอบที่เต็มรูปของหลักสูตรจะมีมากกว่า ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ส่วนที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ๔ องค์ประกอบและเพิ่มองค์ประกอบอื่น ๆ อีก ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. จุดหมาย คือ ความประสงค์หรือความต้องการทางการศึกษาของสังคม ซึ่งหลักสูตรมุ่งจะสนองหรือมุ่งให้เป็นไปตามนั้น

๒. หลักการ คือ ทิศทางหรือแนวทางซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร

๓. โครงสร้าง เป็นการกำหนดกลุ่มวิชาหรือ รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร กรณีหลักสูตรที่เป็นโปรแกรมการศึกษามักกำหนดสัดส่วนของส่วนที่บังคับ ส่วนที่ให้เลือกเรียนตามถนัด และส่วนที่ให้เลือกเรียนอย่างเสรี

๔. มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้เป็นส่วนที่กำหนดขึ้นสำหรับเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตร

๕. การประกันคุณภาพของหลักสูตร การประกันคุณภาพของหลักสูตรเป็นกระบวนการที่กำหนดขึ้นในการพัฒนาและนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และประชาชนทั่วไปว่าผู้เรียนผ่านหลักสูตรนั้นจะเป็นผู้มีความรู้ตามมาตรฐาน หน่วยงานรับผิดชอบในระดับสูง เช่น กระทรวง กรม จะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร เพื่อหน่วยงานรับผิดชอบในการพัฒนาและจัดหลักสูตร หรือนำหลักสูตรไปใช้จะได้ดำเนินการให้เป็นมาตรฐานและนำมาเป็นส่วนสำคัญในการประกันคุณภาพของหลักสูตรร่วมกับมาตรการอื่น ๆ ที่เห็นว่าจะช่วยให้สามารถดำเนินการประกันคุณภาพหลักสูตรได้สมบูรณ์ขึ้น

จุดประสงค์เหล่านี้ (๒๕๕๐ อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๔๖) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรมี ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. ความมุ่งหมาย (Objectives) เป็นเสมือนการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์อันก่อให้เกิดประโยชน์ในสังคมนั้น การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของสังคม เพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหา และสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียน และต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติด้วย

๒. เนื้อหาวิชา (Content) เป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ต้องสมบูรณ์ ซึ่งจะต้องผนวกความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม แนวคิด และทัศนคติเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ เนื้อหาสาระของหลักสูตร จะประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร ดังเช่นงานวิจัยของรัตติยา ฤทธิรงค์ (๒๕๔๗ : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการประเมินการดำเนินงาน โครงการร่วมผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อชาวชนบท หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า โครงสร้างหลักสูตรฯ เหมาะสมในเรื่องจำนวนหน่วยกิต และรายวิชาบังคับพื้นฐานสำหรับแพทย์ การกำหนดวิชาเลือกเหมาะสมทุกรายวิชา เนื้อหาในรายวิชาที่เรียนมีมากเพียงพอต่อการนำไปปฏิบัติจริง

๓. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นกิจกรรมที่แปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมนั้นมีหลายลักษณะ แต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุด คือกิจกรรมการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวได้ว่า “การสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้” ดังนั้นผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ หากผู้สอนได้ศึกษาหลักสูตรจนเข้าใจ และสามารถนำไปดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีแล้ว ย่อมทำให้หลักสูตรนั้นเกิดสัมฤทธิ์ผล

๔. การประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่ชี้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตรแปลงไปสู่การปฏิบัตินั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ หลักสูตรเกิดสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินผลนี้จะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรต่อไป สรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์และสามารถและสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือการพัฒนาหลักสูตรได้

๖. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สังค อุทรานันท์ (๒๕๓๒) ได้กล่าวถึงลักษณะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดีนั้นควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

๑. ต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชาติ
๒. ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย
 ๓. ต้องมุ่งสร้างเสริม ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม โดยให้รู้และเข้าใจว่าสิ่งใดควรจะอนุรักษ์ไว้ รู้จักสร้างสรรค์วัฒนธรรมให้เจริญก้าวหน้า
 ๔. ต้องเน้นและส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามหลายด้าน
 ๕. ต้องช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษามากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติ
 ๖. ต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือมีความต่อเนื่องกันทุกข้อ โดยไม่มีความขัดแย้ง
 ๗. หลักสูตรที่ดีควรจะต้องยืดหยุ่นได้ และเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนแปลง

ธำรง บัวศิริ (๒๕๔๒) กล่าวว่า ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลักสำคัญที่พึงยึดถือ ดังต่อไปนี้

๑. ต้องสอดคล้องกับปรัชญา หรืออุดมการณ์ของสังคม
๒. ต้องสอดคล้องและส่งเสริมค่านิยมของสังคม
๓. ต้องสนองความต้องการและแก้ปัญหาของสังคม
๔. ต้องสนองความต้องการของผู้เรียน

จากความหมายของจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลักที่สำคัญคือ ส่งเสริมค่านิยมของสังคม มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมเป็นความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้เรียน มีความชัดเจนและมีความสอดคล้องกันทุกข้อต้องยืดหยุ่นได้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การพัฒนาหลักสูตร

๑. ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร

ผู้ทำการศึกษาได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของนักศึกษา และผู้ศึกษาวิจัยหลายท่าน อาทิ เช่น

วิจัย อิสระ (๒๕๓๕ : ๓๑) มีแนวคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการของการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นระบบ ที่จะหาทางเลือกสำหรับการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้

นาตยา ปิถันธนานนท์ (๒๕๔๒ : ๓๖) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของ Glathorn (๑๙๘๓) ว่าหลักสูตรระดับการสอน (Taught Curriculum) หมายถึงหลักสูตรที่ครูนำไปใช้จัดการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียน ซึ่งควรเป็นหลักสูตรที่คณะของครูผู้สอนจัดทำขึ้นมาให้เอง เพราะจะเป็นการสื่อสารให้ทราบว่า ครูรู้ว่าสอนอะไร สอนอย่างไร ใช้สื่อการสอนอะไร และประเมินผลอย่างไร และจะเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ ปรัชญา ปณิธาน ของโรงเรียนและท้องถิ่น สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่าผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่ได้วางไว้ด้วยการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเขา

สังค อุทรานันท์ (๒๕๓๒ : ๓๑ - ๓๓) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไว้หลายประการ ได้แก่

๑. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่ใช้พื้นฐานของหลักสูตรเดิม และหมายความรวมถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

๒. การจัดหลักสูตรมีความหมายเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตร หมายถึงลักษณะของการจัดเนื้อหาสาระ และมวลประสบการณ์ในหลักสูตร

๓. การสร้างหลักสูตร หมายถึง การสร้างรายวิชาโดยดำเนินการเป็นกระบวนการ

Saylor and Alexander (๑๙๘๕ อ้างถึงใน เสนาะ สุขสงวน, ๒๕๔๘) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตร อาจหมายรวมถึงการสร้างเอกสารอื่น ๆ สำหรับนักเรียนด้วย

Taba (๑๙๕๕ อ้างถึงใน เสนาะ สุขสงวน, ๒๕๔๘) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุ

จุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบกระเทือนทางด้านความคิดและความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้สามารถอธิบายสรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตรได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึงการจัดทำหลักสูตร การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม

๒. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

๒.๑ งานออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามมาตรฐาน (นาตยา ปิรันธนานนท์ และคณะ, ๒๕๔๒ : ๑๐๖ – ๑๐๗) มีการดำเนินการดังนี้

- ๒.๑.๑ ประเมินความต้องการจำเป็นในบริบทของท้องถิ่นและนักเรียน
- ๒.๑.๒ จัดทำปรัชญา ปณิธาน และหลักการ
- ๒.๑.๓ เชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๒.๑.๔ จัดทำโครงสร้างหลักสูตรตั้งแต่ชั้นแรงชั้นสูงสุดของโรงเรียน
- ๒.๑.๕ จัดทำคำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ
- ๒.๑.๖ จัดทำทุกจุดประสงค์รายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน และแสดงการเชื่อมโยงระหว่างรายละเอียด
- ๒.๑.๗ จัดทำวิธีการหรือรูปแบบการประเมินผล
- ๒.๑.๘ พิจารณาสื่อ เทคโนโลยี
- ๒.๑.๙ ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กัน
- ๒.๑.๑๐ พิจารณาวิธีการช่วยครูให้สอนตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒.๑.๑๑ พิจารณาวิธีการประเมินผลหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไข

๒.๒ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร (สุมิตร คุณานุกร, ๒๕๒๓ : ๕ – ๕) ได้เสนอรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรและแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๕ ประการด้วยกันคือ

๒.๒.๑ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับควรสอดคล้องและเสริมจุดมุ่งหมายของการศึกษาในระดับชาติ กิจกรรมนี้เป็นความพยายามที่จะหาคำตอบต่อคำถามที่ว่า “จะให้การศึกษาไปเพื่ออะไร”

๒.๒.๒ การเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ คือการเลือกสรรวิชาความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนั้น ยังต้องพิจารณาด้วยว่า เนื้อหาสาระอะไรควรนำมาสอนก่อนหรือสอนหลัง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาไปได้อย่างสัมฤทธิ์ผลสูงสุด

๒.๒.๓ การนำเอาหลักสูตรไปใช้ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูนำ โครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล หัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ คือการ สอนและบุคคลที่สำคัญที่สุดในชั้นตอนนี้ คือ ครู

๒.๒.๔ การประเมินผลหลักสูตร เป็นการค้นคว้าหาคำตอบว่า หลักสูตร นั้นๆ สัมฤทธิ์ผล ตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอะไรที่เป็นสาเหตุ การประเมินผลหลักสูตรครอบคลุมไปถึงการพิจารณาชั้นตอนทั้งสามที่กล่าวมาแล้วเพื่อหา ข้อบกพร่อง

๒.๒.๕ การปรับปรุงหลักสูตร นำผลที่ได้จากชั้นตอนที่สี่ไปปรับปรุง หลักสูตร คือ การปรับปรุงจุดมุ่งหมาย เมื่อจุดมุ่งหมายที่เป็นแบบแม่บทเปลี่ยนไป กระบวนการที่ เหลือก็ต้องเปลี่ยนไปให้สอดคล้องรับกันจนถึงการประเมินหลักสูตร และนำเอาข้อมูลที่ได้จากการ ประเมินไปปรับปรุงหลักสูตรอีกเป็นวัฏจักรเวียนต่อเนื่องกัน

๒.๓ รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของบาทา (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (๒๕๓๕ : ๑๕) เป็นกระบวนการพัฒนาเอกสารหลักสูตรมี ๗ ขั้นตอน ได้แก่

๒.๓.๑ ดำรวจปัญหาความต้องการจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

๒.๓.๒ กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

๒.๓.๓ คัดเลือกเนื้อหาที่จะนำมาสอน

๒.๓.๔ จัดลำดับเนื้อหา

๒.๓.๕ คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

๒.๓.๖ จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

๒.๓.๗ กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติ

๒.๔ รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, ๒๕๓๕ : ๒๑-๒๓) เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ครบวงจรและคำนึงถึงบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่น มี ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต ๒) การออกแบบหลักสูตร ๓) การใช้ หลักสูตร ๔) การประเมินผลหลักสูตร

Taba (๑๕๖๒, pp. ๑๑ – ๑๒) อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, ๒๕๓๕) ได้ให้ทัศนะ เรื่องการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรควรจะออกแบบและกำหนดโดยครูผู้สอน

มากกว่าการจัดทำโดยนักการศึกษาระดับสูง การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่ต้องการความคิดที่เป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตอนและมีความจำเป็นที่ต้องตรวจสอบทุกลำดับขั้นตอนของการตัดสินใจ และวิธีการที่ใช้เพื่อให้แน่ใจว่าทุกการตัดสินใจได้ผ่านการพิจารณาที่สอดคล้องเหมาะสม

๓. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

Taba (๑๙๖๒ อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, ๒๕๓๕) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ๗ ขั้นตอน ดังนี้

๑. วินิจฉัยความต้องการ สํารวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน

๒. กำหนดจุดมุ่งหมาย หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้ว จะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน คัดเลือกเนื้อหาสาระ จุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้ และสำคัญต่อการเรียนรู้

๓. จัดเนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องจัด โดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

๔. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

๕. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัด โดยคำนึงถึงเนื้อหา สาระ และความต่อเนื่อง

๖. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผล อย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

สังค อูทรานันท์ (๒๕๑๒) มีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรมีความครอบคลุมถึงการร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นด้วย การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรนั้น เป็นกระบวนการอันหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร โดยได้จัดลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้คือ

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คือ ข้อมูลทางด้านความต้องการ ความจำเป็นและปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง ตลอดจนนโยบายทางการศึกษาของรัฐ ข้อมูลทางด้านจิตวิทยา ปรัชญาการศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนวิเคราะห์หลักสูตรเดิมเพื่อพิจารณาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข

๒. การกำหนดจุดมุ่งหมาย คณะกรรมการดำเนินงานจะต้องร่วมกันพิจารณา กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะ ระบุคุณสมบัติของผู้ที่จบหลักสูตรนั้น ๆ มุ่งพัฒนาผู้เรียนที่ ๓ ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย โดยกำหนดทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะแต่ละรายวิชา ซึ่งจะเน้นการ ปฏิบัติมากขึ้น โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกาย และจิตใจ ตลอดจนปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม เพื่อให้ เป็นพลเมืองที่ดี

๓. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ หลักจากได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แล้ว ก็ถึงขั้นการเลือกสาระความรู้ต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้เพื่อความสมบูรณ์ให้ได้วิชาความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม กระบวนการขั้นนี้จึงครอบคลุมถึง การคัดเลือกเนื้อหาวิชาแล้วพิจารณาจัดลำดับเนื้อหาเหล่านั้นว่า เนื้อหาสาระใดควรเป็นพื้นฐานของ เนื้อหาใดบ้าง ควรให้เรียนอะไรก่อนอะไรหลัง แล้วแก้ไขเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งแง่สาระและ การจัดลำดับที่เหมาะสมตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้

๔. การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นของการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งเป็น ขั้นตอนที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับครูผู้สอน หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจ และมีความชำนาญในการใช้ หลักสูตรซึ่งครอบคลุมถึงการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายใน โรงเรียนเพื่อเสริมหลักสูตร การนิเทศการศึกษา และการบริหารการบริการหลักสูตร ฯลฯ นอกจากนี้ในขั้นนี้ยังครอบคลุมถึงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ก่อนนำไปเผยแพร่ด้วย

๕. การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรการ ประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินสัมฤทธิ์ของผลหลักสูตร ว่าเมื่อใดนำหลักสูตรไปใช้ แล้วนั้น ผู้ที่จบหลักสูตรนั้น ๆ ไปแล้ว มีคุณสมบัติ มีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ หรือไม่ นอกจากนี้ การประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มี คุณค่าสูงขึ้น อันเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การประเมิน หลักสูตรความทำให้ครอบคลุมระบบหลักสูตรทั้งหมด และควรประเมินให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้น การประเมินหลักสูตร จึงประกอบด้วย การประเมินสิ่งต่อไปนี้ คือ

๕.๑ การประเมินเอกสาร หลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ว่ามีความเหมาะสมดี และถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีสิ่งใดบกพร่องก็จะ ได้ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนจะได้นำไปประกาศใช้ในโอกาสต่อไป

๕.๒ การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตร สามารถ นำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการนำหลักสูตร โดยมากหาก

พบข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หลักสูตรก็มักได้รับการแก้ไขโดยทันที เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓ การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร โดยทั่วไปจะดำเนินการหลังจากได้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรไปแล้ว การประเมินหลักสูตรในลักษณะนี้มักจะทำการติดตามความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานเพียงใด

๕.๔ การประเมินระบบหลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตรในลักษณะที่มีความสมบูรณ์และสลับซับซ้อนมาก กล่าวคือ การประเมินระบบหลักสูตรจะมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่น ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วย เช่น ทรัพยากรที่ต้องใช้ ความสัมพันธ์ของระบบหลักสูตร กับระบบบริหาร โรงเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน และระบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เป็นต้น

การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากได้ผ่านกระบวนการประเมินผลหลักสูตรแล้ว ซึ่งเมื่อมีการใช้หลักสูตรไประยะหนึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมและสังคม จนทำให้หลักสูตรขาดความเหมาะสม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

จากขั้นตอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมากขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงใหม่กว่ามีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการพัฒนาหลักสูตรจะต้องใช้เวลาเป็นปีขึ้นไปในการเตรียมการและดำเนินงานจำเป็นต้องใช้กำลังคน และงบประมาณมากพอสมควร เพื่อจะให้ได้หลักสูตรที่ดี มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลในการพัฒนาเยาวชนชาติต่อไป

การประเมินหลักสูตร

๑. ความหมายของการประเมินหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (๒๕๓๕) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจหรือหาข้อบกพร่องหรือปัญหาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรนั้น ๆ

บุญชม ศรีสะอาด (๒๕๔๕) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า หมายถึง การพิจารณา เปรียบเทียบ และตัดสินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบหลักสูตรว่ามี

ความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริง เพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น การพัฒนาหลักสูตรจะขาดการประเมินหลักสูตรไม่ได้เลย

ในส่วนของ รุจิร ภู่อาระ (๒๕๔๖) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร ดังต่อไปนี้

๑. การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ
๒. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน
๓. การอธิบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร
๔. การอธิบายการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเรื่องหลักสูตร
๕. การใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

สุนีย์ ภู่อาระ (๒๕๔๖) สรุปถึงการประเมินหลักสูตรว่าเป็น กระบวนการในการ พิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้น ๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้ว บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่มีอะไรที่ต้องแก้ไข เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

นอกจากนี้ เสาวนิตย์ เจริญชัย (๒๕๔๖) ได้สรุปการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็น งานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากทำให้ทราบถึงคุณค่า รวมถึงข้อดี ข้อด้อยของ หลักสูตรโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม การวิเคราะห์ และการรายงานข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากที่

รุจิร ภู่อาระ (๒๕๔๖ : ๑๔๓) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้หลาย นัยว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง ๑) การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนด ไว้ในเชิงปริมาณ ๒) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน ๓) การอธิบาย และ การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ๔) การเลือกการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตร ไปใช้

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (๒๕๕๐ : ๑๖๕) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมิน หลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจของการศึกษา เนื่องจากเป็นสิ่งที่แปลงแนวคิดต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปในแนวทางที่พึงประสงค์ ดังนั้นหลักสูตรที่จะ นำไปใช้จึงต้องเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีความทันสมัย เพื่อให้ผู้สอน ผู้เรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ในหลักสูตรสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะทราบว่าหลักสูตรมีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ หรือไม่นั้น สามารถทราบได้โดยการประเมิน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (๒๕๕๔ : ๑๖ – ๒๐) ที่กล่าวถึงการออกแบบหลักสูตรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมนั้น ต้องพิจารณาสิ่งที่มากำหนดหลักสูตร ทั้งนี้รวมถึง ด้านวิชาการ และด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนด้วย

กัลโล (Gullo. ๑๙๙๔ : ๑๑, อ้างถึงใน เสนาะ สุขสงวน, ๒๕๔๘ : ๓๑) ให้ความหมาย การประเมินผลว่าเป็นกระบวนการตัดสินใจค่านิยม และคุณค่าขั้นสุดท้ายของโปรแกรมการศึกษาต่างๆ ได้มาทั้งวิธีการสังเกตอย่างเป็นระบบและไม่เป็นระบบ

กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สรุปการประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นมานั้นเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

๒. จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาอีกหลายท่านที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ไว้ดังนี้

ทิสนา เขมมณี (๒๕๔๐) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้เช่นกันว่าการประเมินผลหลักสูตรใด ๆ ก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันอยู่ ๓ ประการสำคัญ ๆ คือ

๑. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ เช่น หลักสูตรพยาบาล มีวัตถุประสงค์ที่จะฝึกผู้เรียนให้เป็นพยาบาลที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณลักษณะที่ดีของพยาบาลการประเมินผลหลักสูตรพยาบาลก็จะดูว่าหลักสูตรนั้นช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวหรือไม่

๒. เพื่อตัดสินใจว่า การวางเค้าโครงและระบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่

๓. เพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

นอกจากนี้ สุนีย์ ภูพันธ์ (๒๕๔๖, ๒๕๐) ยังได้สรุปไว้ว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

๑. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างไร

๒. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่ต่าง ๆ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่

๓. เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินไปในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้างเนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้หรือในขณะที่การใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนกำลังดำเนินการอยู่ได้มากน้อยเพียงใด ได้ผลเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไรจะได้เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ทันทั่วทั้ง

๔. เพื่อตัดสินใจว่า การบริหารงานด้านวิชาการและบริหารด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาทางแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรใช้ให้มีประสิทธิภาพ

๕. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

๖. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตร

๗. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตรนั้นหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรแล้วระยะหนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดีบรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด สอนองความต้องการของสังคมเพียงใดและเหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (๒๕๔๓) ได้ให้ความสำคัญว่า การประเมินหลักสูตรนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่จะประเมินนำมาพิจารณาร่วมกัน เช่น ตัวเอกสารหลักสูตร วัสดุ หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตัวผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร และความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม เป็นต้น แนวการประเมินหลักสูตรสามารถทำได้เป็น ๓ ระยะด้วยกัน คือ

๑. ระยะก่อนโครงการ การสร้างและการพัฒนาหลักสูตร

๒. ระยะระหว่างโครงการ การนำหลักสูตรไปใช้

๓. ระยะหลังโครงการ การติดตามประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

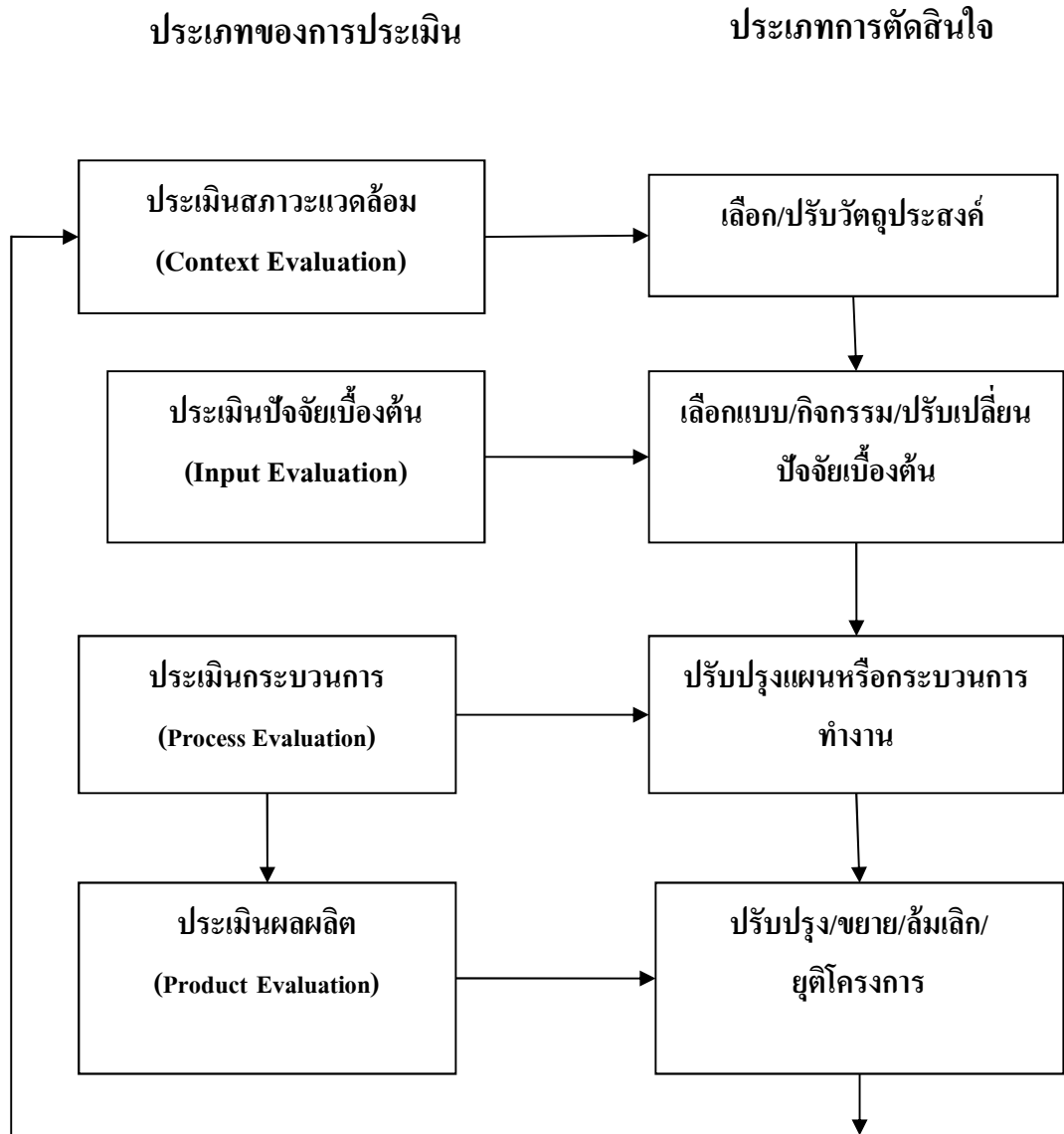
สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยพิจารณาทั้งระบบ ตั้งแต่วัตถุประสงค์ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร เพื่อทราบถึงคุณค่าของหลักสูตรว่า มีความเหมาะสมตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสังคมเพียงไร ปรับปรุงหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP (CIPP Model)

รูปแบบในการประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับสิ่งที่ประเมินและคำตอบที่ต้องการจะได้รับ ดังนั้นผู้วิจัยจึง ได้เลือกรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP (CIPP Model)

CIPPเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจรูปแบบหนึ่งที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งนำเสนอโดย แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam) ที่เรียกกันทั่วไปว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบท หรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) สตัฟเฟิลบีม ให้ความหมายการประเมินไว้ว่าเป็นกระบวนการของการบรรยายการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม โดย รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบชิพพ์ เป็นการมุ่งประเมินสภาพการณ์ต่าง ๆ ของหลักสูตร ๔ ด้าน โดย ประเด็นการประเมินตามรูปแบบชิพพ์ ดังแผนภาพที่ ๒ – ๑

แผนภาพที่ ๒ - ๑ การประเมินตามรูปแบบ CIPP MODEL

ที่มา : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (๒๕๔๔ : ๑๖๘)

จากแผนภาพที่ ๒ - ๑ การประเมินตามรูปแบบ CIPP MODEL ได้มีการแบ่งประเภทการประเมินไว้เป็นรายละเอียดดังนี้

๑. การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่

จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ เป็นต้น

๒. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่า เหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ การบริหารจัดการ จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ปัจจัยที่กำหนดมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ กิจกรรม/แบบ/ทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้วมีความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด เป็นต้น

๓. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินระหว่างการค้าเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้เพราะเหตุใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร เป็นต้น

๔. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย เพื่อตรวจสอบว่าเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร เกิดผลกระทบหรือผลข้างเคียงอื่นใดหรือไม่ เป็นต้น (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, ๒๕๔๒)

การประเมินแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยตัวป้อน ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีการกำหนดประเด็นของตัวแปรหรือตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูล กำหนดเครื่องมือการประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (๒๕๔๔ : ๑๗๑)

โดยพื้นฐาน รูปแบบ CIPP ต้องการชุดคำถามเพื่อถามเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง ๔ ของรูปแบบการประเมิน ดังนี้ (World Agroforestry Center, ๒๐๐๓)

๑. สภาพแวดล้อม (Context)

๑.๑ ความสัมพันธ์ของเนื้อหาในกระบวนการวิชาต่าง ๆ ต่อเนื้อหาวิชาอื่นมีด้านใดบ้าง

๑.๒ เวลามีความเหมาะสมหรือไม่

๑.๓ การวิพากษ์/การคิด หรือความสำคัญของปัจจัยภายนอก (เช่น เครือข่าย
กระทรวง)

- ๑.๔ เนื้อหากระบวนวิชาควรแยกออกจากกันหรือบูรณาการเข้าด้วยกัน
- ๑.๕ การเชื่อมโยงระหว่างกระบวนวิชาและวิจัย/กิจกรรมเสริมมีในด้านใดบ้าง
- ๑.๖ มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนต่อกระบวนวิชาหรือไม่
- ๑.๗ มีเนื้อหาที่สอดคล้อง/เกี่ยวข้องกับความต้องการของงานหรือไม่

๒. ตัวป้อนเข้า (Input)

- ๒.๑ การเข้าถึงความสามารถของผู้เรียนคืออะไร
- ๒.๒ ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนคืออะไร
- ๒.๓ แรงจูงใจของผู้เรียนคืออะไร
- ๒.๔ การอยู่ในสภาพแวดล้อมของผู้เรียนคืออะไร
- ๒.๕ ความรู้ที่ทรงคนของผู้เรียนคืออะไร
- ๒.๖ เป้าหมายที่เหมาะสมมีหรือไม่
- ๒.๗ วัตถุประสงค์ได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่
- ๒.๘ วัตถุประสงค์สามารถใช้ได้จริงหรือไม่
- ๒.๙ เนื้อหาของกระบวนวิชามีความชัดเจนหรือไม่
- ๒.๑๐ เนื้อหา (ความรู้ ทักษะ ทศนคติ) ได้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน
หรือไม่

- ๒.๑๑ เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาได้จริงหรือไม่
- ๒.๑๒ ทฤษฎี/การปฏิบัติที่เหมาะสมคืออะไร
- ๒.๑๓ แหล่งเรียนรู้/อุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้คืออะไร
- ๒.๑๔ ผู้สอนมีหนังสืออะไรให้บ้าง
- ๒.๑๕ ผู้เรียนมีหนังสืออะไรบ้าง
- ๒.๑๖ ทักษะการสอนของผู้สอนมีความชำนาญเพียงไร
- ๒.๑๗ เวลาที่ให้ระหว่างการทำงานและการเตรียมงาน
- ๒.๑๘ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติอะไรที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ผู้สอนมี
- ๒.๑๙ สภาพแวดล้อมของห้องเรียนจะจัดให้เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างไร
- ๒.๒๐ มีจำนวนนักเรียนกี่คน
- ๒.๒๑ มีผู้สอนจำนวนกี่คน
- ๒.๒๒ กระบวนวิชามีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร

๒.๒๓ มีกฎเกณฑ์อะไรที่สัมพันธ์กับการฝึกฝน/ฝึกปฏิบัติ

๓. กระบวนการ (Process)

๓.๑ กระบวนการทำงานของผู้เรียนคืออะไร

๓.๒ ผู้เรียนมีการเข้าร่วมได้ดีหรือไม่อย่างไร

๓.๓ มีปัญหาที่เกี่ยวกับการสอนหรือไม่

๓.๔ มีปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนรู้หรือไม่

๓.๕ มีการสื่อสารแบบ ๒ ทางที่มีประสิทธิภาพหรือไม่

๓.๖ ผู้เรียนได้รับความรู้โดยการถ่ายทอดจากผู้สอนหรือผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ด้วยตัวเองหรือไม่มีปัญหาอะไรบ้างที่ผู้เรียนเผชิญในขณะที่ใช้/ประยุกต์ใช้/วิเคราะห์ความรู้และทักษะ

๓.๗ กระบวนการเรียนรู้และการสอนมีการวัดผลอย่างต่อเนื่องหรือไม่

๓.๘ ปัญหาจากการปฏิบัติ/จากสถาบันมีผลต่อการเรียนรู้และการสอนหรือไม่

๓.๙ ความสัมพันธ์ของผู้สอน/ผู้เรียนกับความร่วมมือกันอยู่ในระดับใด

๓.๑๐ มีการรักษาวินัยได้อย่างไร

๔. ผลผลิต (Product)

๔.๑ มีการสอบปลายภาคครั้งเดียวหรือหลายครั้งในระหว่างการเรียน

๔.๒ มีรูปแบบการประเมินผลแบบไม่เป็นทางการหรือไม่

๔.๓ คุณภาพของการวัด/ประเมินผลคืออะไร (เช่น มีการวัดระดับความรู้ ทักษะ ทักษะคิดของผู้เรียน)

๔.๔ ระดับความรู้ ทักษะ ทักษะคิดของผู้เรียนหลังจากเรียนแล้วอยู่ในระดับใด

๔.๕ มีการประเมิน โดยใช้รูปแบบกระบวนการ PCD (Performance-Compare-Discrepancy) หรือไม่

๔.๖ ผู้เรียนประยุกต์สิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนมาแล้วอย่างไร

๔.๗ ประสิทธิภาพทั้งหมดที่ผู้สอนและผู้เรียนได้รับเป็นอย่างไร

๔.๘ บทเรียนหลักที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คืออะไร

๔.๙ มีการทำรายงานอย่างเป็นทางการหรือไม่

๔.๑๐ ให้นำผลที่ได้ไปปรับปรุงการสอนหรือ (ถูกทำลาย)

จากชุดคำถามทั้ง ๔ ด้านนี้สามารถกำหนดเป็นข้อคำถามที่ใช้ในการประเมินเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่ทำการประเมิน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, ๒๕๔๔)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกรูปแบบการประเมินแบบชีพพของ Stufflebeam เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตรข่าวกรอง เนื่องจากรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision-Making Model) สามารถทำการประเมินในระหว่างโครงการได้ ซึ่งกลุ่มวิชาชีพแกนที่จะทำการประเมินในครั้งนี้ก็อยู่ในระหว่างโครงการเช่นกัน อีกทั้งการประเมินรูปแบบชีพพ ยังเน้นการทำงานอย่างเป็นระบบที่ความครอบคลุม ๔ ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตโดยมีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นเครื่องช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรต่อไป

รูปแบบการประเมินชีพพจึงถือว่ามีความทันสมัยกว่ารูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบอื่น ๆ เพราะจะให้แนวทางแก่ผู้ประเมินว่าควรตัดสินใจอย่างไรเกี่ยวกับหลักสูตร เช่น จะยุติปรับปรุงหรือพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการประเมินอื่น ๆ แล้วรูปแบบการประเมินชีพพจึงมีความเป็นระบบมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงข้อมูลของรูปแบบการประเมินชีพพไว้หลายประการดังนี้

๑. เน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น (สังข์ อุทรานันท์, ๒๕๓๒)

๒. สามารถนำข้อมูลจากการประเมิน มาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจตามขั้นตอนต่างๆ ซึ่งดำเนินกันมาในช่วงเวลาที่กำหนด เป็นการประเมินผลที่มีทั้งแบบประเมินระหว่างการดำเนินการและแบบประเมินรวบยอดอยู่ด้วยอย่างสมบูรณ์ (ฉลอง บุญญานันท์, ๒๕๔๘)

๓. เป็นรูปแบบที่มีลักษณะเป็นการใช้ข้อมูลย้อนกลับในกระบวนการต่าง ๆ ต่อเนื่องกันและเป็นวัฏจักรที่ครบวงจร ผลจากการประเมินมีประโยชน์สำหรับผู้มีหน้าที่ตัดสินใจ

จากข้อดีดังกล่าวผู้ศึกษาค้นคว้าจึงใช้รูปแบบการประเมินชีพพในการประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เพราะรูปแบบนี้ไม่เน้นการวิเคราะห์หลักสูตรในด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นรูปแบบที่ประเมินองค์ประกอบทุก ๆ ด้านของหลักสูตรตั้งแต่บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิลาวัลย์ วัชรเกียรติศักดิ์ (๒๕๔๖ : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกนาฏศิลป์ ระดับปริญญาตรีของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ โดยใช้แบบจำลองซิฟฟ์ ผลการวิจัยมีดังนี้

การประเมินบริบท พบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทุกข้อมีความชัดเจนของภาษามีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และมีความครอบคลุมถึงคุณลักษณะที่ดีของครุฑศิลป์

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่าโครงสร้างหลักสูตร มีความเหมาะสมในเรื่องจำนวนหน่วยกิต ในรายวิชาบังคับ สัดส่วนของหน่วยกิตกับเวลาเรียนและการมีส่วนร่วมทำให้การเรียนการสอนบรรลุ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา มีบางวิชาที่มีความซ้ำซ้อน อาจารย์ ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกลักษณะเหมาะสมที่จะเป็นผู้อถ่ายทอดวิชาความรู้ ด้านอุปกรณ์การเรียน สถานที่เรียน มีความเพียงพอ ในส่วนของตำราเรียนมีความไม่เพียงพอ และไม่ทันสมัย

การประเมินกระบวนการ พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่มีการเตรียมการเรียนการสอน มีการสอดแทรกให้เห็นคุณค่า การอนุรักษ์และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และสอนครบตามแนวการสอนในเรื่องการใช้สื่อประกอบการสอน การเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น การเสริมความรู้นอกชั้นเรียน การวัดผลและการประเมินผล ความชัดเจนของเกณฑ์ การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ อยู่ในระดับปานกลาง

การประเมินผลผลิต บัณฑิตทั้งหมดมีความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาตามจุดมุ่งหมายเฉพาะและจุดมุ่งหมายทั่วไปว่าอยู่ในระดับมาก แต่อาจารย์และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง

รววิมล บุตรอามาตย์ (๒๕๔๖ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลหลักสูตรการศึกษาแผนกวิชาไปรษณีย์ของโรงเรียน การไปรษณีย์และโทรคมนาคม ปีการศึกษา ๒๕๓๑ – ปัจจุบัน (ระยะที่ ๖) สังกัดกองการฝึกอบรมการสื่อสารแห่งประเทศไทย สาขาวิชาผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้แบบจำลองซิฟฟ์ ผลการวิจัยมีดังนี้

การประเมินองค์ประกอบด้านปัจจัยเบื้องต้น

ด้านความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนพบว่าบริหาร และอาจารย์ผู้สอนกับผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า ความพร้อมของอาจารย์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยความคิดเห็นว่าอาจารย์มีความพร้อมมากและปานกลางตรงกันทุกข้อ

ด้านความพร้อมของนักเรียน พบว่า ผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการความพร้อมของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็น ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีระดับ

ด้านความพร้อมของสิ่งประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์กับผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นตรงกันว่าสิ่งที่ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ในหัวข้อ ความเพียงพอของจำนวนห้องที่ใช้สอนภาคปฏิบัติและความเพียงพอแหล่งฝึกภาคปฏิบัติที่มีคุณภาพ

การประเมินองค์ประกอบด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์กับผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติมีระดับ .๐๕ โดยมีความคิดเห็นว่าการบวนการจัดการเรียนการสอน มีความปานกลางตรงกัน

ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์กับผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า การวัดประเมินผลการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ ในหัวข้อ การวัดผลประเมินผลมีความครอบคลุม เนื้อหาวิชา ๒.๓

ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์กับผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีระดับ .๐๕ โดยมีความเห็นว่าการบริหาร หลักสูตร มีความปานกลางตรงกัน

ด้านการประเมินองค์ประกอบด้านผลผลิต พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ มีความคิดเห็น ว่านักเรียนมีคุณลักษณะเหมาะสมตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับปานกลางการติดตามผล ผู้สำเร็จการศึกษาคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับการได้รับความรู้และการนำความรู้ ความสามารถทางด้านเนื้อหาภาค วิชาการต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าการได้รับความรู้มีความเพียงพออยู่ในระดับ ปานกลาง สำหรับการนำความรู้ ความสามารถทางด้านเนื้อหา ภาควิชาการต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้นั้นมีความเหมาะสมอยู่ ในระดับปานกลางความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน และบุคลิกภาพและ มนุษย์สัมพันธ์ของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา ในขั้นตอนการรับฝากมีความสามารถอยู่ในระดับมาก ความสามารถในการปฏิบัติงานในขั้นตอนการส่งต่อและการนำจ่ายมี

ความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบุคลิกภาพในการทำงานมีความเหมาะสม ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

ปณวัฒน์ วัฒนวิทย์ (๒๕๔๘ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยใช้แบบจำลองซิฟพ์ ผลการวิจัยมีดังนี้ พบว่าอาจารย์มีความเห็นว่ากระบวนการสอนและการประเมิน มีความเหมาะสม มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร คุณภาพของอาจารย์ คุณสมบัติของนักศึกษาและผลการดำเนินการของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง แต่มีความเห็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนไม่เหมาะสม นักศึกษามีความเห็นว่าโครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร คุณภาพอาจารย์ คุณสมบัติของนักศึกษา กระบวนการสอนและการประเมินผล และผลที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตรมีความเหมาะสม ในขณะที่มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรและปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ชูชื่น พงษ์ดี (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) การประเมินโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนราชดำริสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ ผลการศึกษาพบว่า

๑. ด้านบริบท (Context) พบว่า การประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับ เป้าหมายของโครงการ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพของนักเรียน และความต้องการของบุคลากรจากการดำเนินโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความคิดเห็นโดยรวม อยู่ใน ระดับมาก

๒. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า การประเมินความพร้อมของวิธีการดำเนินการกับ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสมรรถภาพบุคลากรที่สนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก

๓. ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า การประเมินการควบคุมการบริหารโครงการ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร การดำเนินโครงการ และการตรวจสอบโครงการ ความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก

๔. ด้านผลผลิต (Product) พบว่า ความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

๔.๑ การดำเนินโครงการตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำนวน ๑๐ องค์ประกอบ ความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

๔.๒ ผลกระทบทางสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA) ตามคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ประกอบด้วย การมีสุขภาพดี (ดี) การดูแลสุขภาพ (เก่ง) และการมีความสุข (สุข) ความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

นางนภัส บุญเหลือ (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตร สถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการด้านผลผลิตและด้านประสิทธิผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผลกระทบ มีความเหมาะสมอยู่ระดับปานกลาง

๒. ด้านบริบทหลักสูตร พบว่า ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีความเหมาะสมในระดับมาก

๓. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า คุณสมบัติของผู้เรียน ครูผู้สอนและผู้บริหาร สื่อวัสดุ/อุปกรณ์ งบประมาณ อาคารสถานที่และเวลาเรียนมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ควรปรับปรุงจำนวนเวลาเรียน

๔. ด้านกระบวนการ พบว่า การบริหารหลักสูตร การประกันคุณภาพการศึกษาและการนิเทศติดตามผล มีความเหมาะสมในระดับมากแต่ควรปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

๕. ด้านผลผลิต พบว่า ผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และความพึงพอใจต่องานทางวิทยาศาสตร์ มีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ควรปรับปรุงความสามารถในการนำทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในชีวิตประจำวัน

๖. ด้านผลกระทบ พบว่า พฤติกรรมของผู้เรียนและความต้องการของชุมชนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง แต่ควรปรับปรุงนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชุมชน และการพัฒนาชิ้นงานวิทยาศาสตร์

๗. ด้านประสิทธิผล พบว่า ความคงทนต่อพฤติกรรมของผู้เรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ควรปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนให้มีจิตวิทยาศาสตร์มากขึ้น

นิยม ลามี (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพสำหรับ ทหารกองประจำการ มณฑลทหารบกที่ ๒๔ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ การประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพ สำหรับทหารกองประจำการ มณฑลทหารบกที่ ๒๔ ในด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพ ประชากรที่ใช้ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินได้แก่ ผู้บริหารโครงการ ครูผู้สอน ทหารกองประจำการ รวมทั้งสิ้น ๘๓ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมินที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

(SPSS for Windows) เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ระยะที่ ๒ การศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มทหารกองประจำการ ๘ คน กลุ่มผู้บริหารโครงการ ๘ คน มีการจัดบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดเรียงลำดับหมวดหมู่เนื้อหาต่าง ๆ ของการประชุม

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกวิชาชีพสำหรับทหารกองประจำการ มณฑลทหารบกที่ ๒๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้นมีความเพียงพอเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตมีผลสำเร็จอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอเชิงนโยบายจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพสำหรับทหารกองประจำการ มณฑลทหารบกที่ ๒๔ ประกอบด้วย ด้านบริบท การเรียนการสอนภาคทฤษฎีให้คงชั่วโมงเรียนไว้เหมือนเดิม ควรเพิ่มชั่วโมงเรียนในภาคปฏิบัติให้มากขึ้น

ณัฐพัชร อัครกิตติทัศน์ (๒๕๕๔ : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักรยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ผ่านการศึกษหลักสูตรนักรยุทธศาสตร์ มีความเห็นว่า การจัดการศึกษาในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านผลผลิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้วยกระบวนการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านบริบท เมื่อรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เพื่อพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง ด้านปัจจัยนำเข้าเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน ส่วนด้านกระบวนการเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน การสอน และด้านผลผลิต เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักรยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญหากปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง และการประเมินหลักสูตรนักรยุทธศาสตร์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรโดยรวมทุกๆ ด้าน อยู่ในระดับมาก

มาเรียม นิลพันธุ์ (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่ามีความคิดเห็นที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

๒. ผลการประเมินด้านบริบท ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์หลักสูตรเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความเหมาะสมของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าจำนวนหน่วยกิตมากเกินไป

๓. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์มีศักยภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความเหมาะสมห้องปฏิบัติการจุดเชื่อมต่อ Internet ห้องทำงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๔. ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีการตรวจสอบงาน และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างชัดเจนเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การบริการด้านธุรการ การยื่นคำร้องต่างๆ การจัดการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียน ได้ศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน

๕. ผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ/วิชาชีพ มีความสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก มีความคิดเห็นว่า ข้อเสนอแนะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือบัณฑิตที่จบการศึกษาตามหลักสูตรมีคุณลักษณะที่เหมาะสม

สรุป

จากแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กองบัญชาการกองทัพไทย ประเด็นต่างๆ ที่ได้นำเสนอมาแล้วทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ของหลักสูตรที่ต้องการประเมินตามรูปแบบจำลองซิพพ์ อันได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ผลการวิจัยจะนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของกองบัญชาการกองทัพไทยต่อไป

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กองบัญชาการกองทัพไทย ผู้ศึกษาได้เรียบเรียงวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กองบัญชาการกองทัพไทย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสำรวจรูปแบบการประเมินในแบบการจำลองประเมินรูปแบบจำลองชีพของ แดเนี่ยล แอล สตั้มเฟิลบีม)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้สำเร็จการศึกษา โรงเรียนรักษาความปลอดภัย หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ และนายทหารนักเรียนที่กำลังศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำนวน ๘๖ คน

ตัวแปรและการวัดตัวแปร

ตัวแปรอิสระในการวิจัย ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปรตามในการวิจัย ได้แก่ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต

สำหรับการวัดตัวแปรดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรมาสร้างตัวชี้วัดและออกแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ – ๑ ตัวแปรและการวัดตัวแปร

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	แบบสอบถาม
๑. ด้านบริบท	๑. ความมุ่งหมายของหลักสูตร ๒. โครงสร้างหลักสูตร ๓. เนื้อหาสาระ	ตอนที่ ๒ ข้อ ๑-๑๐
๒. ด้านปัจจัยนำเข้า	๑. ปัจจัยด้านผู้เรียน ๒. ปัจจัยด้านผู้สอน	ตอนที่ ๒ ข้อ ๑๑-๒๑
๓. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	๑. การจัดระบบการเรียนการสอน ๒. ระยะเวลาในหลักสูตร/ ชั่วโมงเรียน ๓. เนื้อหารายวิชา วิธีการ สิ่ง อำนวยความสะดวก ๔. กิจกรรมเสริมหลักสูตร	ตอนที่ ๒ ข้อ ๒๒-๓๔
๔. ด้านผลผลิต	ความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงาน	ตอนที่ ๒ ข้อ ๓๕-๔๒

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้
แบบสอบถามสำหรับให้นายทหารนักเรียนเป็นผู้ตอบ โดยแยกเป็น
ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ
ตอนที่ ๒ โดยแยกออกเป็น ๔ ด้าน มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
และครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ของหลักสูตรที่ต้องการประเมิน ตามรูปแบบจำลองซิพพ์ ได้แก่
ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ดังนี้

๑. ด้านสภาพแวดล้อม เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์
เนื้อหา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

๒. ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ผู้สอน วิทยาการที่บรรยาย นักศึกษาอุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน

๓. ด้านกระบวนการ เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร

๔. ด้านผลผลิต เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ความรู้และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) ๕ โดยคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โดยดำเนินการดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารคู่มือหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์

๒. ศึกษาทฤษฎี นิยาม แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย

๓. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือ การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือการวัดผลการศึกษา การวิจัยเบื้องต้น

๔. ดำเนินการสร้างเครื่องมือประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์คือแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน

๕. การหาคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนมีขั้นตอนดังนี้

๕.๑ ดำเนินการสร้างแบบสอบถามหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์

๕.๒ นำแบบแบบสอบถาม หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรและแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในด้านภาษาและความถูกต้องในด้านเนื้อหา พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๖.๓ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือผู้สำเร็จการศึกษารุ่นที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำนวน ๘๖ คน

๖.๔ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

- ๖.๔.๑ ด้านบริบท มีค่าความเชื่อมั่น
- ๖.๔.๒ ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าความเชื่อมั่น
- ๖.๔.๓ ด้านกระบวนการ มีค่าความเชื่อมั่น
- ๖.๔.๔ ด้านผลผลิต มีค่าความเชื่อมั่น
- ๖.๔.๕ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

๖. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการจดบันทึกข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ ที่อยู่ในโรงเรียนศูนย์รักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย โดยกำหนดวัน เวลาที่จะไปเก็บข้อมูลให้โรงเรียนศูนย์รักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัยทราบล่วงหน้า

๒. นำแบบสอบถาม ไปเก็บข้อมูลด้วยตัวเองตามวัน เวลานั้นโดยชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการกรอกข้อมูล

๓. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาคัดเลือกไว้เฉพาะข้อมูลสมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และได้แบบสอบถามจำนวน ๘๖ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการประเมินหลักสูตร เอกสารหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของโรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย เอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากเว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาทางทหาร และสถาบันการศึกษาภายนอกกระทรวงกลาโหม โดยนำข้อมูลที่ได้มาร้อยเรียงกันเพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอและเหมาะสมที่จะนำไปประมวลผลข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ในเชิงสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คณาจารย์ผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนรักษาความปลอดภัย นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายความเรียง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด เพื่อคัดเลือกลบข้อมูลที่สมบูรณ์ไว้วิเคราะห์

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage)

๓. แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ จะให้คะแนนกำหนดความหมายของคะแนนของตัวเลือกในแบบสอบถามแต่ละข้อ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๕๔ : ๑๐๒)

คะแนน ๕ หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด หรือเหมาะสมที่สุด

คะแนน ๔ หมายถึง เห็นด้วยมาก หรือเหมาะสมมาก

คะแนน ๓ หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง หรือเหมาะสมปานกลาง

คะแนน ๒ หมายถึง เห็นด้วยน้อย หรือ เหมาะสมน้อย

คะแนน ๑ หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด หรือเหมาะสมน้อยที่สุด

หลังตรวจให้คะแนนแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ การแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิธีของลิเคอร์ท ซึ่งมี ๕ ระดับ กำหนดดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๕๔ : ๑๐๓)

ค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

๔. เปรียบเทียบส่วนบุคคลและความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย โดยใช้ค่าสถิติดังนี้

๔.๑ t-test ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล ๒ กลุ่ม

๔.๒ F-test ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล มากกว่า ๒ กลุ่ม และถ้าพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ LSD

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กองบัญชาการกองทัพไทย ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามโดยมีรายละเอียดของผลวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔ – ๑ จำนวนและร้อยละจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๗๓	๘๔.๕
หญิง	๑๓	๑๕.๑
รวม	๘๖	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔ – ๑ พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๕ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑

ตารางที่ ๔ - ๒ จำนวนและร้อยละจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๓๕ ปี	๓	๓.๕
อยู่ระหว่าง ๓๕ - ๔๕ ปี	๒๔	๒๗.๕
มากกว่า ๔๕ ปี	๕๙	๖๘.๖
รวม	๘๖	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔ - ๒ พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ มากกว่า ๔๕ ปี จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๖ และน้อยที่สุด อายุต่ำกว่า ๓๕ ปี จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕

ตารางที่ ๔ - ๓ จำนวนและร้อยละจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาสูงสุด

วุฒิทางการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าอนุปริญญา	๒	๒.๓
อนุปริญญา	๕	๕.๘
ปริญญาตรี	๖๑	๗๐.๕
ปริญญาโท	๑๘	๒๐.๕
รวม	๘๖	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔ - ๓ พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕ รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ มีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘ และน้อยที่สุด มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓

ตารางที่ ๔ - ๔ จำนวนและร้อยละจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ระหว่าง ๕ - ๑๕ ปี	๑๕	๒๒.๑
มากกว่า ๑๕ ปี	๖๗	๗๗.๕
รวม	๘๒	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔ - ๔ พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ มากกว่า ๑๕ ปี จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๕ และมีประสบการณ์อยู่ระหว่าง ๕ - ๑๕ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

ตารางที่ ๔ – ๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้านบริบท

ลำดับ	ด้านบริบท	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
๑	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพ และหน่วยงานเพื่อความมั่นคง	๔.๓๐	.๗๒๑	มาก
๒	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินสภาพแวดล้อมข่าวกรองทางยุทธศาสตร์และข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ในระดับชาติ	๔.๒๓	.๕๔๖	มาก
๓	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองทัพและของทุกภาคส่วนให้เป็นนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์	๔.๒๓	.๖๐๗	มาก
๔	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพื่อพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง	๔.๔๑	.๕๘๒	มาก
๕	โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมรองรับต่อสภาวะการณ์และบริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา	๔.๐๘	.๖๑๘	มาก
๖	โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพและหน่วยงานเพื่อความมั่นคงในการผลิตนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์	๔.๑๒	.๖๕๘	มาก

ตารางที่ ๔ – ๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรอง
ยุทธศาสตร์ ด้านบริบท (ต่อ)

ลำดับ	ด้านบริบท	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
๗	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความสอดคล้อง กับความมุ่งหมายของหลักสูตร	๔.๐๐	.๕๕๓	มาก
๘	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีทักษะในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ ล่วงหน้า อย่างถูกต้อง	๓.๘๕	.๖๓๑	มาก
๙	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ในปัญหา หรือสถานการณ์ต่างๆ ได้ในหลายมิติ	๔.๑๔	.๖๑๗	มาก
๑๐	เนื้อหาสาระของหลักสูตรเน้นการ เตรียมการและพัฒนาบุคลากรของกองทัพ และของทุกภาคส่วนให้มีความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และ ประมาณสถานการณ์	๔.๐๕	.๖๒๕	มาก
รวมเฉลี่ย		๔.๑๖	.๔๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔ – ๕ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๖) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้
ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพื่อพัฒนาตามศักยภาพของ
ตนเอง (ค่าเฉลี่ย = ๔.๔๑) รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการ
ของกองทัพ และหน่วยงานเพื่อความมั่นคง (ค่าเฉลี่ย = ๔.๓๐) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่งเสริมให้
ผู้เรียนสามารถประเมินสภาพแวดล้อมข่าวกรองทางยุทธศาสตร์และข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ใน
ระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๒๓) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองทัพและ
ของทุกภาคส่วนให้เป็นนักข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๒๓) เนื้อหาสาระของหลักสูตร
มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ในปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้ในหลายมิติ (ค่าเฉลี่ย =
๔.๑๔) โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพและหน่วยงานเพื่อ

ความมั่นคงในการผลิตนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๒) เนื้อหาสาระของหลักสูตรเน้นการเตรียมการและพัฒนาบุคลากรของกองทัพและของทุกภาคส่วนให้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๙) โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมรองรับต่อสถานการณ์และบริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๘) เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๐) และน้อยที่สุดคือ เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า อย่างถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕)

ตารางที่ ๔ - ๖ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรอง
ยุทธศาสตร์ ด้านปัจจัยนำเข้า

ลำดับ	ด้านปัจจัยนำเข้า	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
๑๑	การคัดเลือกผู้เรียนมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตร	๓.๔๕	.๖๔๖	มาก
๑๒	ความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้า รับการศึกษาต่อจำนวนที่นั้งศึกษาตาม หลักสูตร	๓.๓๗	.๖๖๕	มาก
๑๓	การคัดเลือกผู้สอนมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตร (คุณวุฒิ/วัยวุฒิ/ ประสบการณ์)	๓.๘๖	.๘๑๔	มาก
๑๔	ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของ ผู้สอน	๓.๕๗	.๗๔๓	มาก
๑๕	ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนใน แต่ละรายวิชา	๓.๕๑	.๖๖๒	มาก
๑๖	ความเหมาะสมของผู้ประสานงานใน หลักสูตร	๓.๕๑	.๗๔๗	มาก
๑๗	ความสามารถในการติดต่อประสานงาน ของผู้ประสานงาน	๓.๕๖	.๗๖๑	มาก
๑๘	การอำนวยความสะดวกของผู้ประสานงาน	๓.๕๖	.๖๗๕	มาก
๑๙	จำนวนผู้ประสานงานมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรและผู้เรียน	๓.๔๒	.๗๕๕	มาก
๒๐	หน่วยงานที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตร	๓.๕๒	.๖๑๘	มาก
๒๑	ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการศึกษาดูงาน ตลอดหลักสูตร	๓.๘๑	.๖๔๒	มาก
รวมเฉลี่ย		๓.๖๗	.๕๒๕	มาก

จากตารางที่ ๔ - ๖ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๗) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่องความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๗) รองลงมา คือ หน่วยงานที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๒) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนในแต่ละรายวิชา (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๑) การคัดเลือกผู้สอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร (คุณวุฒิ/วิทยุฒิ/ประสบการณ์) (ค่าเฉลี่ย = ๓.๔๖) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการศึกษาดูงานตลอดหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๔๑) การอำนวยความสะดวกของผู้ประสานงาน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๖) ความสามารถในการติดต่อประสานงานของผู้ประสานงาน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๖) ความเหมาะสมของผู้ประสานงานในหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๑) การคัดเลือกผู้เรียนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๔๕) จำนวนผู้ประสานงานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรและผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๔๒) และน้อยที่สุด คือ ความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษต่อจำนวนที่นั่งศึกษาตามหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๓๗)

ตารางที่ ๔ – ๗ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรอง
ยุทธศาสตร์ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ลำดับ	ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
๒๒	ความเหมาะสมของการจัดระบบการเรียน การสอน โดยแบ่งเป็นการฟังบรรยาย การ ถกแถลง การอภิปรายและการศึกษาดูงาน	๓.๘๓	.๓๘๒	มาก
๒๓	การจัดกลุ่มผู้เรียนเหมาะสม ต่อสภาพการ จัดการเรียนการสอนผู้เรียนและผู้สอนมีการ วางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน	๓.๘๓	.๕๖๘	มาก
๒๔	มีการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้อง ยุติธรรม	๓.๘๑	.๖๖๘	มาก
๒๕	มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบ อย่างรวดเร็ว	๓.๗๖	.๗๓๕	มาก
๒๖	ความเหมาะสมของระยะเวลาการศึกษา ตลอดหลักสูตร (๒๔ สัปดาห์)	๓.๗๖	.๗๐๒	มาก
๒๗	จำนวนชั่วโมงในแต่ละรายวิชามีความ เหมาะสม	๓.๘๔	.๕๑๖	มาก
๒๘	อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี ทางการศึกษามีจำนวนเพียงพอ	๓.๘๓	.๗๒๓	มาก
๒๙	อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี ทางการศึกษามีจำนวนเพียงพอมีคุณภาพใช้ การได้	๓.๘๒	.๖๗๒	มาก
๓๐	มีข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์บริการ	๓.๗๖	.๗๓๕	มาก
๓๑	ได้รับความสะดวกในการขอรับบริการ อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี ทางการศึกษา	๓.๘๑	.๖๖๒	มาก

ตารางที่ ๔ – ๑ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรอง
ยุทธศาสตร์ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน (ต่อ)

ลำดับ	ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
๓๒	เอกสารประกอบการสอนมีจำนวนเพียงพอ	๓.๗๑	.๕๕๐	มาก
๓๓	ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อ การเรียนการสอน	๓.๘๘	.๕๘๒	มาก
๓๔	ขนาดของห้องเรียนมีความเหมาะสมกับ จำนวนนักศึกษา	๔.๐๐	.๕๖๔	มาก
รวมเฉลี่ย		๓.๘๔	.๔๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔ – ๑ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้าน
กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๔) เมื่อพิจารณาใน
รายด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่อง ขนาดของห้องเรียนมีความเหมาะสมกับ
จำนวนนักศึกษา (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๐) รองลงมา คือ จำนวนชั่วโมงในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม
(ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๔) อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี ทางการศึกษามีจำนวนเพียงพอมี
คุณภาพใช้ได้ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๒) ได้รับความสะดวกในการขอรับบริการอุปกรณ์การเรียนการ
สอน สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๑) ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการ
เรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๘) ความเหมาะสมของการจัดระบบการเรียนการสอน โดยแบ่งเป็น
การฟังบรรยาย การทดลอง การอภิปรายและการศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) การจัดกลุ่มผู้เรียน
เหมาะสม ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนและผู้สอนมีการวางแผนการเรียนการสอน
ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี ทางการศึกษามีจำนวน
เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) มีการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้อง ยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๑) มีการ
แจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบอย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖) ความเหมาะสมของระยะเวลา
การศึกษาตลอดหลักสูตร (๒๔ สัปดาห์) (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖) มีข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์บริการ
(ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖) และน้อยที่สุด คือ เอกสารประกอบการสอนมีจำนวนเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๑)

ตารางที่ ๔ – ๘ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรอง
ยุทธศาสตร์ ด้านผลผลิต

ลำดับ	ด้านผลผลิต	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
๓๕	สามารถประเมินสภาพแวดล้อมทางการ ข่าวกรองทางทหารและการข่าวกรองทาง ยุทธศาสตร์ในระดับประเทศได้	๓.๗๕	.๖๑๖	มาก
๓๖	สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์ และเจตนาารมณ์ในด้านการข่าวกรองของ ประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่อาจเป็นภัย คุกคามได้	๓.๘๐	.๖๑๐	มาก
๓๗	สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์ ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ	๓.๗๔	.๕๗๘	มาก
๓๘	สามารถเสนอแนวความคิดเชิงวิเคราะห์ สถานการณ์แนวโน้มด้านการข่าวกรองทาง ยุทธศาสตร์ต่อการแก้ปัญหาทางทหาร	๓.๗๓	.๕๘๓	มาก
๓๙	สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวความคิด ในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ใน ทุกๆ ด้านและทุกมิติ	๓.๗๐	.๕๕๕	มาก
๔๐	ได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ ตามโครงสร้างหลักสูตร	๓.๘๖	.๔๘๕	มาก
๔๑	สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักการข่าว กรองทางยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญ หากปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง	๓.๘๕	.๕๒๑	มาก
๔๒	สามารถให้คำแนะนำปรึกษาทางยุทธศาสตร์ ในด้านการข่าวกรองในทุกระดับ	๓.๗๓	.๖๒๒	มาก
รวมเฉลี่ย		๓.๗๘	.๕๑๐	มาก

จากตารางที่ ๔ – ๘ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๘) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่อง ได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๖) รองลงมา คือ สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญหากปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๕) สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์และเจตนาในด้านการข่าวกรองของประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่อาจเป็นภัยคุกคามได้ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๐) สามารถประเมินสภาพแวดล้อมทางการข่าวกรองทางทหารและการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ในระดับประเทศได้ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๕) สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๔) สามารถเสนอแนวความคิดเชิงวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ต่อการแก้ปัญหาทางทหาร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๓) สามารถให้คำแนะนำ ปรัชญา ทางยุทธศาสตร์ในด้านการข่าวกรองในทุกระดับ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๓) และน้อยที่สุด คือ สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ในทุกๆ ด้านและทุกมิติ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๐)

ตารางที่ ๔ – ๕ เรียงลำดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

ลำดับ		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	ลำดับ
๑.	ด้านบริบท	๔.๑๖	.๔๓๕	มาก	๑
๒.	ด้านปัจจัยนำเข้า	๓.๖๗	.๕๒๕	มาก	๔
๓.	ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	๓.๘๔	.๔๒๘	มาก	๒
๔.	ด้านผลผลิต	๓.๗๘	.๕๑๐	มาก	๓
รวมเฉลี่ย		๓.๘๖	.๓๕๕	มาก	

จากตารางที่ ๔ – ๕ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๖) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับ ๑ ได้แก่ ด้านบริบท (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๖) อันดับ ๒ ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๔) อันดับ ๓ ได้แก่ ด้านผลผลิต (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๘) และอันดับ ๔ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๗)

ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

ตารางที่ ๔ - ๑๐ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านบริบท	๔.๑๕	.๔๓๔	๔.๒๒	.๔๔๕	-.๕๒๒	.๖๐๕
๒. ด้านปัจจัยนำเข้า	๓.๖๕	.๕๑๕	๓.๘๑	.๕๘๔	-.๕๖๐	.๓๕๒
๓. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	๓.๘๑	.๔๕๖	๔.๐๑	.๑๒๕	-๓.๑๘๔	.๐๐๒
๔. ด้านผลผลิต	๓.๗๖	.๕๑๘	๓.๘๖	.๔๗๐	-.๖๕๒	.๕๒๓
รวม	๓.๘๔	.๔๐๕	๓.๙๗	.๓๒๔	-๑.๓๑๑	.๒๐๕

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔ - ๑๐ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนปัญหาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔ - ๑๑ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ หลักสูตรข่าวกรอง ยุทธศาสตร์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
๑. ด้านบริบท	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๒๔	๒	๐.๒๑๒	๑.๑๒๕	๐.๓๓๐
	ภายในกลุ่ม	๑๕.๖๒๘	๘๓	๐.๑๘๘		
	รวม	๑๖.๐๕๒	๘๕			
๒. ด้านปัจจัยนำเข้า	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๓๔	๒	๐.๕๑๗	๑.๘๘๕	๐.๑๕๘
	ภายในกลุ่ม	๒๒.๗๖๘	๘๓	๐.๒๗๔		
	รวม	๒๓.๘๐๒	๘๕			
๓. ด้านกระบวนการจัดการ เรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๕๖	๒	๐.๒๗๘	๒.๘๓๑	๐.๐๖๕
	ภายในกลุ่ม	๑๔.๕๕๓	๘๓	๐.๑๗๖		
	รวม	๑๕.๑๐๙	๘๕			
๔. ด้านผลผลิต	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๘๑	๒	๐.๓๔๑	๑.๓๒๒	๐.๒๗๒
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๓๘๕	๘๓	๐.๒๕๘		
	รวม	๒๒.๐๖๖	๘๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๖๗	๒	๐.๓๓๓	๒.๑๕๕	๐.๑๑๘
	ภายในกลุ่ม	๑๒.๖๐๕	๘๓	๐.๑๕๒		
	รวม	๑๓.๒๗๒	๘๕			

จากตารางที่ ๔ - ๑๑ พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ จำแนกตามอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔ - ๑๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ จำแนกตามวุฒิ
การศึกษา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ หลักสูตรข่าวกรอง ยุทธศาสตร์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
๑. ด้านบริบท	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๕๓	๓	๐.๒๓๑	๑.๒๓๔	๐.๓๐๓
	ภายในกลุ่ม	๑๕.๓๕๕	๘๒	๐.๑๘๗		
	รวม	๑๖.๐๕๒	๘๕			
๒. ด้านปัจจัยนำเข้า	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๗๑	๓	๐.๖๒๔	๒.๓๓๑	๐.๐๘๐
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๕๓๒	๘๒	๐.๒๖๗		
	รวม	๒๓.๘๐๒	๘๕			
๓. ด้านกระบวนการจัดการ เรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๘๖	๓	๐.๑๒๖	๑.๔๕๑	๐.๒๓๔
	ภายในกลุ่ม	๑๔.๘๐๓	๘๒	๐.๑๘๑		
	รวม	๑๕.๕๘๘	๘๕			
๔. ด้านผลผลิต	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๖๓	๓	๐.๐๘๘	๐.๓๓	๐.๘๐๔
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๘๐๓	๘๒	๐.๒๖๖		
	รวม	๒๒.๐๖๖	๘๕			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๐๔	๓	๐.๑๐๑	๐.๖๔๑	๐.๕๕๑
	ภายในกลุ่ม	๑๒.๕๗๒	๘๒	๐.๑๕๘		
	รวม	๑๓.๒๗๖	๘๕			

จากตารางที่ ๔ - ๑๒ พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรอง
ยุทธศาสตร์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรข่าวกรอง
ยุทธศาสตร์ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔ - ๑๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการทำงาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรอง ยุทธศาสตร์	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านบริบท	๔.๒๖	.๔๓๔	๔.๑๓	.๔๓๓	๑.๒๒๓	๐.๒๓๑
๒. ด้านปัจจัยนำเข้า	๓.๖๘	.๔๕๕	๓.๖๓	.๕๔๑	.๑๓๖	๐.๘๕๓
๓. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	๓.๕๕	.๑๔๕	๓.๘๑	.๔๗๖	๒.๐๖๐	๐.๔๓๐
๔. ด้านผลผลิต	๓.๕๓	.๓๖๔	๓.๗๓	.๕๓๘	๑.๕๐๕	๐.๐๖๓
รวม	๓.๕๖	.๒๓๓	๓.๘๓	.๔๒๘	๑.๖๕๕	๐.๑๐๓

จากตารางที่ ๔ - ๑๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์
จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กองบัญชาการกองทัพไทย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โดยใช้วิธีการประเมินผลรูปแบบ ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ทั้งด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านการผลิต (Product Evaluation) ๒) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของกองบัญชาการกองทัพไทย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้สำเร็จการศึกษา โรงเรียนรักษาความปลอดภัย หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ และนายทหารนักเรียนที่กำลังศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำนวน ๘๖ คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) t-test และ F-test ทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ LSD

สรุป

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กองบัญชาการกองทัพไทย ผู้ศึกษานำมาสรุปผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

นายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๕ และเป็นเพศหญิงจำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑ ส่วนใหญ่มีอายุ มากกว่า ๔๕ ปี จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙ และน้อยที่สุด อายุต่ำกว่า ๓๕ ปี จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๙ รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙ มีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘ และน้อยที่สุด

มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ มีประสบการณ์ มากกว่า ๑๕ ปี จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๕ และมีประสบการณ์อยู่ระหว่าง ๕ – ๑๕ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๖) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับ ๑ ได้แก่ ด้านบริบท (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๖) อันดับ ๒ ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๔) อันดับ ๓ ได้แก่ ด้านผลผลิต (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๘) และอันดับ ๔ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๗)

ด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๖) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพื่อพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง (ค่าเฉลี่ย = ๔.๔๑) รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพ และหน่วยงานเพื่อความมั่นคง (ค่าเฉลี่ย = ๔.๓๐) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินสภาพแวดล้อมข่าวกรองทางยุทธศาสตร์และข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ในระดับชาติ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๒๓) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองทัพและของทุกภาคส่วนให้เป็นนักข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๒๓) เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ในปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้ในหลายมิติ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๔) โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพและหน่วยงานเพื่อความมั่นคงในการผลิตนักข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๒) เนื้อหาสาระของหลักสูตรเน้นการเตรียมการและพัฒนาศักยภาพของกองทัพและของทุกภาคส่วนให้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประมาณสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๕) โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสม รองรับต่อสภาวะการณ์และบริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๘) เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๐) และน้อยที่สุด คือ เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า อย่างถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๕)

ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๗) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่องความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๗) รองลงมา คือ หน่วยงานที่ศึกษาคุณานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๒) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนในแต่ละรายวิชา (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๑) การคัดเลือกผู้สอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร (คุณวุฒิ/วิทยุฒิ/ประสบการณ์) (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๖) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการศึกษาคูณานตลอดหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๑)

การอำนวยความสะดวกของผู้ประสานงาน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๖) ความสามารถในการติดต่อประสานงานของผู้ประสานงาน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๖) ความเหมาะสมของผู้ประสานงานในหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๑) การคัดเลือกผู้เรียนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๔๕) จำนวนผู้ประสานงานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรและผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๔๒) และน้อยที่สุด คือ ความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาคือจำนวนที่นั่งศึกษาตามหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๓๗)

ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๔) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่อง ขนาดของห้องเรียนมีความเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๐) รองลงมา คือ จำนวนชั่วโมงในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๔) อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษามีจำนวนเพียงพอมีคุณภาพใช้งานได้ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๒) ได้รับความสะดวกในการขอรับบริการอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา (ค่าเฉลี่ย = ๓.๕๑) ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๘) ความเหมาะสมของการจัดระบบการเรียนการสอน โดยแบ่งเป็นการฟังบรรยาย การถกแถลง การอภิปรายและการศึกษาคุณงาน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) การจัดกลุ่มผู้เรียนเหมาะสม ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนและผู้สอนมีการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษามีจำนวนเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๓) มีการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้อง ยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๑) มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบอย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖) ความเหมาะสมของระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร (๒๔ สัปดาห์) (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖) มีข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์บริการ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖) และน้อยที่สุด คือ เอกสารประกอบการสอนมีจำนวนเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๑)

ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๘) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่อง ได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๖) รองลงมา คือ สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญหากปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๕) สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์และเจตนาธรรมณ์ในด้านการข่าวกรองของประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่อาจเป็นภัยคุกคามได้ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๘๐) สามารถประเมินสภาพแวดล้อมทางการข่าวกรองทางทหารและการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ในระดับประเทศได้ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๕) สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๔) สามารถเสนอแนวความคิดเชิงวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้ม

ด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ต่อการแก้ปัญหาทางทหาร (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓) สามารถให้คำแนะนำปรึกษาทางยุทธศาสตร์ในด้านการข่าวกรองในทุกระดับ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓) และน้อยที่สุดคือ สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ในทุกๆ ด้านและทุกมิติ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๐)

ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

นายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำแนกตามเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

นายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำแนกตามอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

นายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำแนกตามวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

นายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กองบัญชาการกองทัพไทย ผู้ศึกษาอภิปรายผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัยพบว่านายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุ มากกว่า ๔๕ ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์ มากกว่า ๑๕ ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคุณสมบัติของนักเรียนที่จะศึกษาหลักสูตรข่าวกรอง ว่าต้องเป็นนายทหารสัญญาบัตรยศ ตั้งแต่ พ.ต., น.ต. หรือเทียบเท่า และรับเงินเดือน น. ๒ ชั้น ๕ ขึ้นไป หรือเป็นนายตำรวจยศตั้งแต่ พ.ต.ต.

หรือเป็นข้าราชการพลเรือน ระดับ ๕ ขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีอายุไม่เกิน ๕๔ ปี มีสุขภาพดี ไม่มีอุปสรรคต่อการศึกษา

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับ ๑ ได้แก่ ด้านบริบท อันดับ ๒ ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน อันดับ ๓ ได้แก่ ด้านผลผลิต และอันดับ ๔ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกๆ ปัจจัย ทั้งด้านบริบท ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านผลผลิต และด้านปัจจัย ล้วนมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ เพราะองค์ประกอบทั้งหมดสามารถผลักดันให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่ามีความคิดเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพื่อพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพ และหน่วยงานเพื่อความมั่นคง และน้อยที่สุด คือ เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า อย่างถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทัพ เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้หลักสูตรที่ศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนที่เข้าอบรม เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ สอดคล้องกับ ญัฐพัชร อัครกิตติพิศน์ (๒๕๕๔ : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้ผ่านการศึกษหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ มีความเห็นว่า การจัดการศึกษาในด้านบริบท โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่องความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน รองลงมา คือ หน่วยงานที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร และน้อยที่สุด คือ ความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาต่อจำนวนที่นั่งศึกษาตามหลักสูตร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนฯ ได้มีความพยายามถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนที่เข้าศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทยเป็นอย่างมาก โดยหน่วยงานให้นักเรียนได้

ศึกษาได้เรียนรู้จากการเปิดโอกาสให้ศึกษาดูงาน และหากิจกรรมที่มีส่วนให้เกิดความรู้เกี่ยวกับการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ญัฐพัชร อัครกิตติทัศน์ (๒๕๕๔ : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ผ่านการศึกษหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ มีความเห็นว่า ด้านปัจจัยนำเข้ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่อง ขนาดของห้องเรียนมีความเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา รองลงมา คือ จำนวนชั่วโมงในแต่ละรายวิชาที่มีความเหมาะสม และน้อยที่สุด คือ เอกสารประกอบการสอนมีจำนวนเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนฯ ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดยมีการจัดห้องเรียนที่เหมาะสม รวมถึงจำนวนและชั่วโมงของแต่ละรายวิชาที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ที่มีความได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ มาเรียม นิลพันธุ์ (๒๕๕๓ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ญัฐพัชร อัครกิตติทัศน์ (๒๕๕๔ : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่อง ได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตร รองลงมา คือ สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญหากปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง และน้อยที่สุด คือ สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ในทุกๆ ด้านและทุกมิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการผลิตบุคลากรของโรงเรียนฯ จำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้จากหลักสูตรที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้กับการปฏิบัติงานจริงมากที่สุด ซึ่งปัจจุบัน โรงเรียนฯ มีความพยายามที่จะปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสามารถถ่ายทอดแนวความคิดในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ให้ได้มากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (๒๕๔๒) กล่าวว่า ผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสภาวะแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย เพื่อตรวจสอบว่าเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร เกิดผลกระทบหรือผลข้างเคียงอื่นใดหรือไม่ เป็นต้น ญัฐพัชร อัครกิตติทัศน์ (๒๕๕๔ : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผลการวิจัยพบว่า สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญหากปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

จากผลการวิจัยพบว่า นายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ ๔๕ รุ่นที่ ๔๖ และรุ่น ๔๗ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันนั้น ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างๆ มีความคิดเห็นและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ไปในทิศทางเดียวกัน คือควรมีการนำหลักสูตรดังกล่าวมาหาแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิมล บุศรอำมาตย์ (๒๕๔๖ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลหลักสูตรการศึกษาแผนกวิชาไปรษณีย์ของโรงเรียน การไปรษณีย์และโทรคมนาคม ปีการศึกษา ๒๕๓๑ – ปัจจุบัน (ระยะที่ ๖) สังกัดกองการฝึกอบรมการสื่อสารแห่งประเทศไทย สาขาวิชาผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้แบบจำลองชีพ ผลการวิจัยมีดังนี้ ความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งนี้

๑.๑ ด้านบริบท ประเด็นที่ควรมีการนำมาพัฒนาหลักสูตรได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรเน้นการเตรียมการและพัฒนานุเคราะห์ของกองทัพและของทุกภาคส่วนให้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประมาณสถานการณ์ มีความเหมาะสมรองรับต่อสภาวะการณ์และบริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า อย่างถูกต้อง

๑.๒ ด้านปัจจัยนำเข้า ประเด็นที่ควรมีการนำมาพัฒนาหลักสูตรได้แก่ การคัดเลือกผู้เรียน จำนวนผู้ประสานงาน มีความเหมาะสมสอดคล้องและความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาต่อจำนวนที่นิ่งศึกษาตามหลักสูตร

๑.๓ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ประเด็นที่ควรมีการนำมาพัฒนาหลักสูตรได้แก่ มีการแจ้งผลการประเมินและระยะเวลาการศึกษาให้ผู้เรียนทราบอย่างรวดเร็ว และ

สามารถตรวจเช็คได้ตลอด โดยจำเป็นต้องมีข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์บริการ เอกสารประกอบการสอนมีจำนวนเพียงพอ

๑.๔ ด้านผลผลิต ประเด็นที่ควรมีการนำมาพัฒนาหลักสูตรได้แก่ นักเรียนที่จบจากหลักสูตรจะต้องสามารถเสนอแนวความคิดเชิงวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ต่อการแก้ปัญหาทางทหาร สามารถให้คำแนะนำ ปรีกษา ทางยุทธศาสตร์ในด้านการข่าวกรองในทุกระดับ สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ในทุกๆ ด้านและทุกมิติ

๒. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือจัดการสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย โดยเน้นให้เป็นผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เนื่องจากผลที่ได้จากกระบวนการดังกล่าว จะทำให้เกิดแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันมากขึ้น

๒.๒ ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทยอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ การข่าวจำเป็นต้องมีความทันสมัยอยู่เสมอ

๒.๓ ควรมีการขยายกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับผู้ที่มิมีบทบาทเกี่ยวกับกับการปฏิบัติงานด้านข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทยต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อลิอัน เพรส, ๒๕๓๕.
- ทัศนาศา แคมมณี. แบบแผนและเครื่องมือวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ธนวิซการพิมพ์, ๒๕๔๐.
- ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : กุรุสภา, ๒๕๔๒.
- นาคยา ปิณฑานนท์. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๔๒.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : สุวีริสาส์น, ๒๕๔๕.
- เขาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- รุจิร ภู่อาระ. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บั๊กพอยท์, ๒๕๔๖.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. การประเมินหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๔๐.
- _____ . กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, ๒๕๔๓.
- _____ . การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ธเนศวรการพิมพ์, ๒๕๕๔.
- วิชัย แหวนเพชร. เทคนิคและวิธีการสอนอุตสาหกรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร, ๒๕๓๐.
- วิชัย อิศระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, ๒๕๓๕.
- สงบ ลักษณ์. การวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๐.
- สังัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์, ๒๕๓๒.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สุนีย์ ภูพันธ์. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : เดอะ โนเลส เซ็นเตอร์,
๒๕๔๖.

สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๓.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

อมรวิชัย นาคทรพรพ. “จุดอับและความหวังหลักสูตรอุดมศึกษาไทย”. วิจัยพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
(๑), มกราคม ๒๕๓๐, หน้า ๑๐๖-๑๑๖.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย

ฉลอง บุญญานันท์, พอ., “การติดตามผลสำเร็จการศึกษาหลักสูตรประจำวิทยาลัยกองทัพบก”.
เอกสารวิจัย, โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๔๘.

ฉลองรัฐ ศรีปรีชา. พอ., “การติดตามผลสำเร็จการศึกษาหลักสูตรประจำวิทยาลัยกองทัพบก”.
เอกสารวิจัย, โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ๒๕๔๕.

ชูชื่น พงษ์ดี. “การประเมินโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนราชดำริ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒”. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. “การพัฒนารูปแบบการประเมินหลักสูตร : การประยุกต์ใช้การประเมินอภิมาน”.
ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐.

จิตติมา นิตกรวรากุล. “การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวัดบ้านโป่ง “สามัคคีคุณูปถัมภ์”
จังหวัดราชบุรี ช่วงชั้นที่ ๓-๔ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model”. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, ๒๕๕๓.

ณัฐพัชร อัครกิตติทัศน์. น.ท., “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักรยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ”. เอกสารวิจัย, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ,
๒๕๕๔.

- นงนภัส บุญเหลือ. “การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.
- นิยม ลามี. “การประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพสำหรับ ทหารกองประจำการ มณฑลทหารบกที่ ๒๔”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓.
- ปณวัฒน์ วัฒนวิทย์. “การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยใช้แบบจำลองซีพพ์”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘.
- ปณวัฒน์ วัฒนวิทย์. “การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจและอุตสาหกรรม”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘.
- มาเรียม นิลพันธุ์. “การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.
- รัตติยา ฤทธิรงค์. “การประเมินการดำเนินงานโครงการร่วมผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อชาวชนบทหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา สถาบันสมทบ”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๓.
- วรวิมล บุตรอามาตย์. “การประเมินผลหลักสูตรการศึกษาแผนกวิชาไปรษณีย์ของโรงเรียนการไปรษณีย์และโทรคมนาคม ปีการศึกษา ๒๕๓๑ – ปัจจุบัน ระยะที่ ๖ สังกัดกองการฝึกอบรมการสื่อสารแห่งประเทศไทย สาขาวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้แบบจำลองซีพพ์”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวัดผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๖.
- วิลาวัลย์ วัชระเกียรติศักดิ์. “การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกนาฏศิลป์ ระดับปริญญาตรีของสำนักงานสภานาฏศิลป์ราชภัฏ โดยใช้แบบจำลองซีพพ์”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๖.

เสนาะ สุขสงวน. “การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ ๒ ของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต ๒”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘.

เสวานิตย์ เจริญชัย. “รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาอาชีวศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

ภาษาต่างประเทศ

Electronic Data Base

World Agroforestry Center. ๒๐๐๓, March. The CIPP Evaluation Model. Retrieved January ๑๕, ๒๐๑๑, from http://www.cglrc.cgiar.org/icraf/toolkit/The_CIPP_evaluation_model.htm

ภาคผนวก

แบบสอบถาม เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทาง ยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเรื่องการแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย ขอให้ท่านโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อเพื่อ ความสมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งคำตอบที่ได้จากท่านจะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการที่จะนำผลการประเมินเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพื่อพิจารณาในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

แบบสอบถามฉบับนี้มี ๒ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของ
กองบัญชาการกองทัพไทย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

๑. เพศ

() ชาย

() หญิง

๒. อายุ

() น้อยกว่า ๓๕ ปี

() อยู่ระหว่าง ๓๕ - ๔๕ ปี

() มากกว่า ๔๕ ปี

๓. วุฒิทางการศึกษาสูงสุด

() ต่ำกว่าอนุปริญญา

() อนุปริญญา

() ปริญญาตรี

() ปริญญาโท

() ปริญญาเอก

๔. ประสบการณ์ในการทำงาน

 น้อยกว่า ๕ ปี อยู่ระหว่าง ๕ – ๑๕ ปี มากกว่า ๑๕ ปี

ตอนที่ ๒ สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ คำชี้แจง

๑. ตามที่ท่านได้เรียนหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับหลักสูตรตามรายการประเมิน โปรดแสดงความคิดเห็นด้วยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

๒. หากมีข้อคิดเห็นอื่นๆ นอกเหนือรายการประเมิน โปรดเขียนความคิดเห็นของท่านลงในข้อเสนอแนะ

	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านบริบท					
๑	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพ และหน่วยงานเพื่อความมั่นคง					
๒	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินสภาพแวดล้อมข่าวกรองทางยุทธศาสตร์และข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ในระดับชาติ					
๓	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองทัพและของทุกภาคส่วนให้เป็นนักข่าวกรองทางยุทธศาสตร์					
๔	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพื่อพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง					
๕	โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสม รองรับต่อสถานการณ์และบริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๖	โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพและหน่วยงานเพื่อความมั่นคงในการผลิตนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์					
๗	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร					
๘	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า อย่างถูกต้อง					
๙	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ในปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้ในหลายมิติ					
๑๐	เนื้อหาสาระของหลักสูตรเน้นการเตรียมการและพัฒนานุเคราะห์ของกองทัพและของทุกภาคส่วนให้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประมาณสถานการณ์					
ด้านปัจจัยนำเข้า						
๑๑	การคัดเลือกผู้เรียนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร					
๑๒	ความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาต่อจำนวนที่นั้งศึกษาตามหลักสูตร					
๑๓	การคัดเลือกผู้สอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร (คุณวุฒิ/วิทยุฒิ/ประสบการณ์)					
๑๔	ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน					
๑๕	ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนในแต่ละรายวิชา					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๖	ความเหมาะสมของผู้ประสานงานในหลักสูตร					
๑๗	ความสามารถในการติดต่อประสานงานของผู้ประสานงาน					
๑๘	การอำนวยความสะดวกของผู้ประสานงาน					
๑๙	จำนวนผู้ประสานงานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรและผู้เรียน					
๒๐	หน่วยงานที่ศึกษาดูงานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร					
๒๑	ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการศึกษาดูงานตลอดหลักสูตร					
ด้านกระบวนการ						
๒๒	ความเหมาะสมของการจัดระบบการเรียนการสอน โดยแบ่งเป็นการฟังบรรยาย การถกแถลง การอภิปรายและการศึกษาดูงาน					
๒๓	การจัดกลุ่มผู้เรียนเหมาะสม ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนและผู้สอนมีการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน					
๒๔	มีการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้อง ยุติธรรม					
๒๕	มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบอย่างรวดเร็ว					
๒๖	ความเหมาะสมของระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร (๒๔ สัปดาห์)					
๒๗	จำนวนชั่วโมงในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม					
๒๘	อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษามีจำนวนเพียงพอ					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒๙	อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษามีจำนวนเพียงพอมีคุณภาพใช้งานได้					
๓๐	มีข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์บริการ					
๓๑	ได้รับความสะดวกในการขอรับบริการอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา					
๓๒	เอกสารประกอบการสอนมีจำนวนเพียงพอ					
๓๓	ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน					
๓๔	ขนาดของห้องเรียนมีความเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา					
	ด้านผลผลิต					
๓๕	สามารถประเมินสภาพแวดล้อมทางการข่าวกรองทางทหารและการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ในระดับประเทศได้					
๓๖	สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์และเจตนาธรมณ์ในด้านการข่าวกรองของประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่อาจเป็นภัยคุกคามได้					
๓๗	สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ					
๓๘	สามารถเสนอแนวความคิดเชิงวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ต่อการแก้ปัญหาทางทหาร					
๓๙	สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ในทุกๆ ด้านและทุกมิติ					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๔๐	ได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตร					
๔๑	สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญหากปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง					
๔๒	สามารถให้คำแนะนำ ปรีกษา ทางยุทธศาสตร์ ในด้านการข่าวกรองในทุกระดับ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี ภาณุศิลป์ กลั่นเสนาะ
วัน เดือน ปีเกิด	๔ มกราคม ๒๕๐๓
การศึกษา	พ.ศ.๒๕๑๘ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนอัสสัมชัญ จ.นครราชสีมา พ.ศ.๒๕๒๑ โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๘ พ.ศ.๒๕๒๖ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ รุ่นที่ ๓๐
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	พ.ศ.๒๕๒๖ รอง ผบ.มว.รดยนต์บรรทุก กองพร.ที่ ๖ พ.ศ.๒๕๒๙ ผบ.มว.รดยนต์บรรทุก กอง พธ.พล.ร.๖ พ.ศ.๒๕๓๑ รอง ผบ.กอง พธ.พล.ร.๖ พ.ศ.๒๕๓๔ ผบ.กอง พธ.พล.ร.๖ พ.ศ.๒๕๓๘ นายทหารพลาธิการ พล.ร.๖ พ.ศ.๒๕๔๐ อจ.หน.วิทยุทวิวิธี กวท.รร.ต.ยศ.ทหาร พ.ศ.๒๕๔๑ หน.เจ้าหน้าที่พิเศษ กวพ.ขว.ทหาร พ.ศ.๒๕๔๓ นายทหารประจำ สรรภ.บก.ทหารสูงสุด พ.ศ.๒๕๔๓ หน.ผงป.บก.สรรภ.บก.ทหารสูงสุด พ.ศ.๒๕๔๕ ผช.ผอ.กอง ๔ สรรภ.บก.ทหารสูงสุด พ.ศ.๒๕๔๗ รอง ผอ.กอง ๑๑ สรรภ.บก.ทหารสูงสุด พ.ศ.๒๕๕๐ ผอ.กอง ๑๑ สรรภ. พ.ศ.๒๕๕๔ ผอ.กทบ.บก.สรรภ. พ.ศ.๒๕๕๔ รอง ผบ.รร.รปภ. พ.ศ.๒๕๕๕ ผช.ผบ.สรรภ.
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้บัญชาการศูนย์รักษาความปลอดภัย

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย
ผู้วิจัย พลตรี ภาณุศิลป์ กลั่นเสนาะ หลักสูตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 56
ตำแหน่ง รองผู้บัญชาการศูนย์รักษาความปลอดภัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์โลกปัจจุบันระบบข้อมูลข่าวสาร INFORMATION TECHNOLOGY (IT) มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อหน่วยงานทุกหน่วยภาคส่วน โดยเฉพาะในด้านการทหาร การข่าวกรอง ถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีระบบการข่าวกรองที่ดีกว่าย่อมจะได้รับชัยชนะ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 มาตรา 77 กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณาการแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยจำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ และ พ.ร.บ. จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 ศูนย์รักษาความปลอดภัยมีหน้าที่ปฏิบัติการด้านการข่าวของทหาร พลิต และกระจายข่าวสาร สนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชาและหน่วยต่างๆ ให้ได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็วและทันเวลา สนับสนุนงานด้านการรักษาความปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อถวายความปลอดภัยให้แก่องค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

ศูนย์รักษาความปลอดภัยจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2498 โดยจัดตั้งเป็นสำนักงานรักษาความปลอดภัยขึ้นตรงต่อกองทัพบก ต่อมาปี พ.ศ. 2504 มีการจัดการปรับปรุงกองบัญชาการทหารสูงสุดใหม่ มีการเปลี่ยนชื่อจากสำนักงานศูนย์รักษาความปลอดภัยเป็นศูนย์รักษาความปลอดภัย ขึ้นตรงต่อสำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด ทั้งนี้โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ซึ่งสังกัด ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งมีหน้าที่ผลิต และให้การฝึกศึกษาอบรมในด้านการข่าวกรองในระดับสูงแก่ข้าราชการทหาร ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในด้านการข่าวกรอง และการรักษาความปลอดภัย จุดมุ่งหมายของงานข่าวกรอง

ยุทธศาสตร์ เพื่อให้ผู้ศึกษานำความรู้พื้นฐานมาเป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายและแผนการทางการทหารของต่างชาติ โดยมุ่งพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของชาติ การวางแผนและวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ความต้องการข่าวกรองยุทธศาสตร์ ดังนั้นการได้มาซึ่งข่าวกรองยุทธศาสตร์จึงมีความยากลำบากน่านับการ จำเป็นต้องสร้างเสริมด้านวิชาการ และทักษะให้แก่บุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านข่าวกรองยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เป็นหลักสูตรในด้านการข่าวกรองของกองบัญชาการกองทัพไทยในระดับสูง เป็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับองค์ประกอบทางยุทธศาสตร์ เพื่อทราบถึงขีดความสามารถ จุดอ่อน หรือความล่อแหลมต่ออันตรายตลอดจนหนทางปฏิบัติที่น่าจะเป็นไปได้ ซึ่งจะต้องนำผลมาใช้ในการวางแผน และกำหนดนโยบายแห่งชาติ แต่เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวนี้ได้ผลิตนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2509 รวม 46 รุ่น และได้ทำการปรับปรุงเนื้อหาวิชาการในหลักสูตร จนถึงปัจจุบันยังไม่ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาทางวิชาการ มีแต่เพียงนโยบายผู้บัญชาการโรงเรียนรักษาความปลอดภัยโดยให้อาจารย์ประจำหลักสูตรสัมมนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาเนื้อหาทางวิชาการให้ทันสมัย ประกอบกับผลของการสัมมนาหลักสูตรหลังจากจบการศึกษาของนายทหารนักเรียนทั้งสองรุ่นที่ผ่านมา (รุ่น 45 และรุ่น 46) พบปัญหาในระบอบการบริหารจัดการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โดยยังไม่เคยมีผู้วิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรนี้เลย ตั้งแต่ได้รับอนุมัติให้เปิดการศึกษาซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองซิพพ์ (CIPP.MODEL) มาใช้กับการประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เพื่อนำผลมาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการประเมินหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ โดยใช้วิธีการประเมินผลรูปแบบ ซิพพ์ โมเดล (CIPP. Model) ทั้งด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านการผลิต (Product Evaluation)

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ของกองบัญชาการกองทัพไทย

ขอบเขตของการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบจำลองการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ มาทำการประเมินหลักสูตรทั้ง 4 ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านการผลิต (Product Evaluation)

ขอบเขตด้านประชากร จะใช้ประชากรเป้าหมายในการวิจัย เฉพาะนายทหารนักเรียนหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ และนักศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว รุ่นที่ 45 รุ่นที่ 46 และรุ่นที่ 47 จำนวน 86 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2556 – 2557

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จากผลการวิจัยพบว่า นายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ 45 รุ่นที่ 46 และรุ่น 47 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุ มากกว่า 45 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับ 1 ได้แก่ ด้านบริบท อันดับ 2 ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน อันดับ 3 ได้แก่ ด้านผลผลิต และอันดับ 4 ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมพบว่ามีความคิดเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพื่อพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพ และหน่วยงานเพื่อความมั่นคง และน้อยที่สุด คือ เนื้อหาสาระของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า อย่างถูกต้อง

ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่องความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน รองลงมาคือ หน่วยงานที่ศึกษาคุณงานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร และน้อยที่สุดคือ ความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาต่อจำนวนที่นั้งศึกษาตามหลักสูตร

ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่อง ขนาดของห้องเรียนมีความเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา รองลงมาคือ จำนวนชั่วโมงในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม และน้อยที่สุดคือ เอกสารประกอบการสอนมีจำนวนเพียงพอ

ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดเรื่อง ได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตร รองลงมาคือ สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญหากปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง และน้อยที่สุดคือ สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ในทุกๆ ด้านและทุกมิติ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์

จากผลการวิจัยพบว่า นายทหารนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ที่ 45 รุ่นที่ 46 และรุ่น 47 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรข่าวกรองยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านบริบท ประเด็นที่ควรมีการนำมาพัฒนาหลักสูตรได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรเน้นการเตรียมการและพัฒนาบุคลากรของกองทัพและของทุกภาคส่วนให้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประมาณสถานการณ์ มีความเหมาะสมรองรับต่อสถานการณ์และบริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า อย่างถูกต้อง

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า ประเด็นที่ควรมีการนำมาพัฒนาหลักสูตรได้แก่ การคัดเลือกผู้เรียน จำนวนผู้ประสานงาน มีความเหมาะสมสอดคล้องและความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาต่อจำนวนที่นั้งศึกษาตามหลักสูตร

1.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ประเด็นที่ควรมีการนำมาพัฒนาหลักสูตรได้แก่ มีการแจ้งผลการประเมินและระยะเวลาการศึกษาให้ผู้เรียนทราบอย่างรวดเร็ว และสามารถตรวจเช็คได้ตลอด โดยจำเป็นต้องมีข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์บริการ เอกสารประกอบการสอนมีจำนวนเพียงพอ

1.4 ด้านผลผลิต ประเด็นที่ควรมีการนำมาพัฒนาหลักสูตรได้แก่ นักเรียนที่จบจากหลักสูตรจะต้องสามารถเสนอแนวความคิดเชิงวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ต่อการแก้ปัญหาทางทหาร สามารถให้คำแนะนำ ปรัชญา ทางยุทธศาสตร์ในด้านการข่าวกรองในทุกระดับ สามารถให้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดในด้านการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ได้ในทุกๆ ด้านและทุกมิติ

2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือจัดการสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย โดยเน้นให้เป็นผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เนื่องจากผลที่ได้จากกระบวนการดังกล่าว จะทำให้เกิดแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทยอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ การข่าวจำเป็นต้องมีความทันสมัยอยู่เสมอ

2.3 ควรมีการขยายกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวกับกับการปฏิบัติงานด้านข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทยต่อไป

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการกองทัพไทย

